

Eclesiastul - Comentarii W. McDonald

Autorul ni se prezintă sub titulatura de Predicatorul, fiul lui David, rege în Ierusalim. Interesant este termenul acesta: Predicatorul. Echivalentul în originalul ebraic este Koheleth, adică „cel ce cheamă” sau „adună” sau „convoacă”. În greacă este ekklesiastes, adică „cel ce convoacă o adunare.” Pornind de la aceasta, termenul a fost tălmăcit cu sensul de „convocator, adunător, vorbitor, cel care dezbate, purtător de cuvânt și predicator.”

Predicatorul a fost fiul lui David. Deși e drept fiu ar putea însemna și nepot sau chiar descendent, totuși se pare că primul sens este cel corect. Solomon a fost singurul descendent al lui David care a fost rege peste Israel în Ierusalim (v. 12). Toți ceilalți au fost regi peste Iuda. Celelalte dinastii de regi peste Israel au avut capitala la Sihem (1 Regi 12:25) sau Samaria (1 Regi 16:24), iar nu la Ierusalim.

Solomon intră imediat în subiect, fără să ne facă să așteptăm până ce ajungem la ultimul capitol. Rezultatul întregii investigații și cercetări întreprinse de Solomon sub soare este că totul este deșertăciune. Viața este trecătoare, vremelnică, inutilă, goală și zadarnică și lipsită de sens. Nici un lucru de pe acest pământ nu-ți oferă un țel demn pentru care se merită să trăiești.

Să fie oare adevărat acest lucru? Da, este absolut adevărat! Dacă viața aceasta doar la atât se rezumă, dacă moartea trage cortina finală peste existența umană, atunci viața nu este decât un abur - lipsită de substanță și trecătoare. Apostolul Pavel ne amintește că întreaga creație a fost supusă deșertăciunii sau zădărnicii ca urmare a pătrunderii păcatului în lume (Romani 8:20). Și nu e lipsit de semnificație faptul că primii părinți și-au numit cel de-al doilea fiu Abel, adică „deșertăciune” sau „abur.” Solomon are dreptate. Totul este deșertăciune sub soare.

Viața omului firav este plină de trudă și activitate, dar cu ce se alege el, la sfârșit? Omul bate pasul pe loc, de parcă s-ar afla pe un aparat sport cu bandă fără sfârșit, mișcându-se încontinuu fără să înainteze deloc. Dacă-l întrebi care e scopul muncii sale, îți va răspunde: „Bineînțeles ca să câștig bani.” Dar de ce vrea să aibă bani? Ca să cumpere alimente. Și de ce are nevoie de alimente? Ca să nu-și piardă vlaga. Dar de ce nu trebuie să-și piardă vlaga? Pentru a putea munci. Și uite-așa ajunge de unde a plecat. Muncește pentru a cumpăra alimente, pentru a-și menține tăria pentru a putea munci să facă bani ca să cumpere alimente să-și mențină forțele, și așa mai departe, la infinit. După cum a remarcat Henry Thoreau, el trăiește o viață de disperare tăcută.

Văzând o femeie plângând la o stație de autobuz, un creștin a întrebat-o dacă poate să-i fie cu ceva de folos. „O,” a răspuns ea, „sunt obosită și plictisită. Soțul este un om harnic, care muncește din greu, dar nu câștigă cât aș dori. Prin urmare, mi-am luat și eu serviciu. În fiecare zi mă scol dis-de-dimineață, pregătesc micul dejun și apoi iau autobuzul pentru a merge la serviciu. Apoi la sfârșitul zilei de lucru revin acasă unde mă așteaptă aceeași placă, câteva ore de somn, după care urmează o altă zi la fel ca cealaltă. Tot ce pot spune este că mi s-a acrit de această rutină nesfârșită”

H. L. Mencken este cel care a făcut următoarea afirmație:

Realitatea de bază care marchează experiența umană nu este faptul că e o tragedie, ci că este un plictis. Nu e faptul că e predominant dureroasă, ci că e total lipsită de sens.

Vremelnicia omului contrastează puternic cu aparenta permanență a mediului său natural. Generațiile se succed una după alta, cu un dinamism irezistibil. Aceasta este viața sub soare.

Fiecare visează că va dăinui.

Dar cât de repede devine acela unul care nu mai este [printre cei vii]!

- Witl H. Houghton

În absența revelației, am putea fi înclinați să credem că pământul actual va dăinui în veac. Asta e concluzia lui Solomon. Dar Petru ne spune că pământul și lucrurile din el vor fi arse în Ziua Domnului ce va veni (2 Petru 3:10).

Natura se deplasează în cadrul unui ciclu continuu și inexorabil. De pildă, soarele răsare la est, traversează cerurile pentru ca apoi să apună la vest. Apoi străbate în grabă cealaltă parte a lumii, pentru a răsări din nou la est. Acest tipar aparent nesfârșit, veac după veac, îl face pe om să realizeze că nu e decât o umbra trecătoare,

Dacă se vor găsi unii dispuși să-l acuze pe Solomon de comiterea unei greșeli elementare de natură științifică, pentru afirmația că soarele se deplasează, când, de fapt pământul este cel ce se deplasează în raport cu soarele, ceea ce le spunem este să nu se grăbească să-l critice, deoarece Solomon a descris aceste realități după cum par ele a fi pentru om. Soarele pare ca răsare și apune. Chiar oamenii de știință recurg în permanență la acest limbaj, deși toată lumea știe exact cum stau lucrurile și nimeni nu cere nici o explicație.

Solomon își continuă gândul în versetul 6. Tiparele vântului se modifică cu aceeași regularitate cu care se succed anotimpurile anului. Iarna, vântul din nord traversează Israelul, deplasându-se spre Neghev, deșertul din sud. Apoi când vine vara, vânturile dinspre sud poartă pe aripile lor căldura ce e transportată spre nord. Cu o monotonie aproape obositoare, ele își urmează circuitul și, total nepăsătoare față de universul omului, părăsesc scena.

Nu doar pământul, soarele și vântul, ci și apa urmează același curs monoton, an după an, secol după secol. Toate râurile se varsă în mare, dar niciodată asta nu face ca oceanele să dea peste margini, deoarece soarele evaporă cantități enorme de apă. Apoi, pe măsură ce temperatura aerului scade, vaporii se condensează, formând norii. La rândul lor, norii străbat bolta cerească, turnând apă peste uscat sub formă de ploaie, zăpadă sau grindină. Și pe măsură ce râurile se umplu de surplusul de apă, o transportă înapoi în oceane. Această activitate

neconținută a naturii îi amintește omului de munca sa fără sfârșit. Poate că la acest verset s-a gândit Kristofferson când a compus următorul text: „Sunt doar un râu ce s-a tot rostogolit, dar la mare n-a mai ajuns.”

Și astfel viața pe acest pământ este plină de istovire. Limbajul uman nu e de ajuns de complex pentru a descrie monotonia, plictiseala și zădărnicia tuturor lucrurilor. Omul e veșnic nemulțumit. Indiferent cât ar vedea, tot mai vrea să vadă. Iar urechile sale nu ajung niciodată în punctul în care să nu mai voiască să audă nimic nou. Apoi el călătorește mereu, într-o frenetică căutare după noi senzații, noi priveliști și noi sunete. El caută ceea ce un sociolog american a numit dorința fundamentală după experiențe noi. Dar se întoarce nesatisfăcut și blazat. Omul e în așa fel conceput încât toată lumea asta nu e în stare să-i dăruiască inimii sale o fericire trainică. Asta nu înseamnă însă că totul e pierdut pentru el. Tot ce trebuie să facă este să se înalțe mai presus de soare, către Cel care „satisface sufletul ce tânjește și umple sufletul flămând cu bunătate” (Psalmi 107:9).

Bucuria luminează-i trecătoare - deșertăciunea întruchipată;

Deșartă-i strălucirea ce-ți ia ochii, comorile bogate;

Deșarte faima și gloria; numai Tu poți dărui

Pace și satisfacție în viața noastră pe pământ.

O, Doamne, nimeni nu-i ca Tine, nici unul,

Pentru sufletul însetat nu-i nimeni ca Tine!

- Autor necunoscut

O altă trăsătură a deziluziei lui Solomon a fost descoperirea faptului că nu e nimic nou sub soare. Istoria se repetă încontinuu. El dorea să aibă mereu alte și alte aventuri, noi desfătări, dar curând constata că totul era șters și monoton.

Să fie oare adevărat că nu este nimic nou sub soare? Da, într-un anumit sens. Chiar cele mai moderne descoperiri sunt dezvoltări ale unor principii ce au fost încorporate în creație de la început. Multe din realizările cu care se laudă omul își au corespondentul în natură. Păsările au zburat cu mult înainte ca omul să fi realizat primul zbor. Nici măcar călătoriile în spațiul cosmic nu sunt noi. Enoh și Ilie au fost transportați prin spațiul cosmic fără să fi trebuit să aibă asupra lor tuburi de oxigen! Tot așa cei care-și petrec viața căutând noutăți vor fi în mod sigur dezamăgiți, deoarece lucrul acela era și în veacurile dinaintea lor.

O altă pilulă amară pe care trebuie s-o înghită omul este viteza cu care uită și este uitat. Faima nu durează mult, fiind o fata morgana. Multora dintre noi ne-ar fi greu să numim chiar străbunii noștri. Și încă și mai puțini sunt cei care își amintesc numele ultimilor patru președinți ai Statelor Unite. În atitudinea noastră de înfumurare, credem că lumea nu se poate descurca fără noi. Și totuși, murim și suntem repede dați uitării, în timp ce viața pe această planetă își continuă cursul din totdeauna.

Aici se încheie concluziile lui Solomon. În continuare el ne va purta pe firul pelerinajului întreprins de el în căutarea binelui suprem în viață - acel summum bonum. Solomon ne amintește că a fost rege peste Israel în Ierusalim, cu tot ce presupune aceasta pe planul bogățiilor, statutului social și capacităților sale. Când spune Solomon: Am fost rege, nu zice că domnia sa a încetat. El a fost și este rege în clipa redactării cărții de față (v. 1).

Aici Solomon începe căutarea sa după fericire sub soare. Mai întâi, el se decide să parcurgă ruta intelectuală. El crede că ar putea fi fericit dacă ar acumula suficiente cunoștințe, drept care depune eforturi pentru a-și însuși cea mai temeinică educație posibilă. Se dedică cercetărilor și explorărilor, sintezei și analizei, inducției și deducției. Dar curând este descurajat de învățătură ca scop în sine. De fapt, el spune că este o îndeletnicire nefericită cu care Dumnezeu le permite oamenilor să se preocupe - respectiv acest impuls lăuntric profund de a găsi sensul vieții.

Malcolm Muggeridge, un înțelept din epoca modernii, a ajuns la concluzii similare: Educația, acest idol nemaipomenit și această fraudă de căpetenie a tuturor veacurilor, pretinde că ne dotează ca să știm să trăim și este prescrisă ca remediu universal pentru toate lucrurile, de la delicvența juvenilă la senilitatea prematură. În cea mai mare parte însă, educația nu face altceva decât să mărească stupiditatea, să ne determine să ne umflăm în pene, să sporească credulitatea și să-i pună pe cei ce i se supun la cheremul spălătorilor de creiere ce au ia dispoziția lor radioul și televiziunea.

Recent cineva a pictat cu spray, în litere mari, negre, pe peretele unei biblioteci universitare, următorul mesaj: APATIA DOMINA. Cineva a descoperit ceea ce Solomon descoperise cu multe secole înainte, anume că educația nu este calea sigură de a găsi împlinirea în viață, ci că, atunci când e abordată izolat, poate fi o mare sursă de plictiseală.

Asta nu înseamnă că preocupările intelectuale nu pot juca un rol important în viață. Există, desigur, loc pentru educație în viață, dar acel loc este la picioarele lui Cristos. Educația nu trebuie să fie un scop în sine, ci un mijloc prin care să-L slăvim pe El.

Referirea la Dumnezeu din acest verset nu trebuie considerată o dovadă de profundă credință personală. Dumnezeu e ceea ce W. J. Erdman numește numele Său natural - Elohim. (De exemplu, acest nume a fost folosit și de alte popoare semitice și chiar în Vechiul Testament. Elohim este folosit pentru „dumnezei” falși. Este discutabil dacă vorbele Satanei din Geneza 3:5 trebuie traduse „Veți fi ca Dumnezeu” sau „Veți fi ca dumnezei”). După cum am arătat în introducere, numele acesta îl înfățișează ca pe Cel Atotputernic care a creat universul. Dar nicăieri în această carte Solomon nu-L recunoaște ca pe Iehova Cel care își ține legământul și-și manifestă harul răscumpărător față de cei care-și pun încrederea în El.

Nu ne îndoiim că Solomon și-a însușit cea mai bună educație ce se putea obține în Israel pe vremea aceea, după cum reiese din afirmația fără înconjur pe care o face el conform căreia a văzut tot ce se face sub soare. Asta înseamnă că s-a specializat în științe, filozofie, istorie, arte,

științe sociale, literatură, religie, psihologie, etică, limbi străine și alte domenii ale cunoașterii umane.

Dar după ce s-au creat o serie întreagă de grade universitare ce-i poartă numele iar pereții unei încăperi s-au umplut de diplomele sale, Solomon nu a obținut ceea ce căuta. Dimpotrivă, el conchide că totul a fost o goană după vânt.

Ba mai mult, pe Solomon l-a cuprins frustrarea realizând că toată învățătura nu e în stare să rezolve dilemele vieții. Există lucruri strâmbe ce nu pot fi îndreptate și lucruri lipsă ce nu pot fi numărate, după cum remarcă Robert Laurin:

Viața e plină de paradoxuri și anomalii nerezolvabile; și, contrar așteptărilor, e lipsită de atâtea lucruri care ar putea să-i confere sens și valoare. Omul a ajuns pe lună, dar zborul unei albine sfidează toate legile aerodinamicii. Oamenii de știință au pătruns în secretele atomului, dar nu sunt în stare să capteze lumina sau să-i înmagazineze energia. Maladii cum este poliomielita și tuberculoza au fost cucerite; în schimb o boală aparent banală cum este răceala nu poate fi cucerită.

După ce a dobândit toate distincțiile academice posibile, Solomon a făcut un inventar, constatând că se poate lăuda cu cel mai înalt grad de înțelepciune față de toți cei care au domnit înaintea lui la Ierusalim (1 Regi 4:29-31; 2 Cronici 1:12). Mintea lui și-a însușit un volum uriaș de cunoștințe, dublate de o înțelepciune extraordinară, în plus el a știut cum să aplice cunoștințele sale pe plan practic, în chestiunile vieții cotidiene, putând emite judecăți echitabile și trata pe oameni cu dreptate.

Solomon își aduce aminte cum s-a disciplinat pe sine pentru a dobândi înțelepciunea, pe de o parte, și cum a cunoscut prostia și nebunia, pe de altă parte. Cu alte cuvinte, el a explorat ambele extreme ale comportamentului uman, crezând că sensul vieții s-ar putea găsi într-una din aceste extreme sau în ambele. El a explorat întreg spectrul experienței umane, pentru ca la urmă să ajungă la dezolanta concluzie că totul este goană după vânt.

Cu secole mai târziu, un tânăr pe nume Henry Martyn a studiat la Universitatea din Cambridge, unde a obținut titlul râvnit de șef de promoție. Și totuși, în ceasul triumfului său academic, a trebuit să spună: „Am rămas surprins să constat că am alergat după o umbră." A fost o deziluzie binecuvântată, deoarece, după cum arată J. W. Jowett, „Ochii lui priveau acum mai presus de onorurile academice, fiind ațintiți spre premiul pe deplin satisfăcător al înaltei chemări a lui Dumnezeu în Cristos Isus Domnul nostru."

Dacă intelectualismul ar fi cheia dobândirii sensului vieții, atunci campusurile noastre universitare ar fi Cemeloturi de pace și mulțumire. Dar nu sunt. Mai degrabă constatăm că sunt focare de agitație și convulsie. Binecunoscuta caricatură înfățișând un student având capul înfășurat într-un ștergar, înghițind o aspirină și sorbind dintr-o ceașcă de cafea se potrivește perfect cu concluzia lui Solomon din versetul 18.

Căci unde este multă înțelepciune este și mult necaz și cine își înmulțește cunoștința își mărește durerea.

După ce a eșuat în încercarea de a găsi împlinire în preocupările intelectuale, Solomon își îndreaptă acum atenția spre o altă țintă: obținerea plăcerii. Pare la mintea cocoșului că oricine ajunge să guste cât mai multe plăceri va fi, negreșit, fericit - pare să judece Solomon. Plăcerea, prin definiție, înseamnă o sumă de senzații delectabile ce provin din gratificarea unor dorințe personale. Așadar Solomon s-a decis să trăiască din plin, adică să încerce să experimenteze toate ipostazele în care poate fi stimulată întreaga gama de simțuri umane. Da, va bea până la fund paharul desfătărilor, până când inima i se va sătura. Dar căutarea aceasta s-a soldat cu eșec. Solomon conchide că plăcerile de sub soare sunt o deșertăciune. Dezamăgirea sa se regăsește în următoarea strofa:

Doamne am căutat să beau din toate urciurile sparte,

Dar vai, apă n-am găsit în ele.

Când m-am aplecat să sorb din ele,

Mi-au răs în nas, făcându-mă să plâng.

Să însemne oare toate acestea că Dumnezeu nu dorește ca oamenii Săi să guste nici o plăcere? Dimpotrivă, exact reversul este adevărat. Dumnezeu dorește ca ai Săi să se bucure de o viață satisfăcătoare. Dar El vrea să știm că lumea aceasta nu ne poate asigura nici o plăcere adevărată; plăcerile reale se găsesc doar mai presus de soare, „în prezența Ta sunt plăceri pe veci" se spune în Psalmul 16:11. În acest sens, Dumnezeu este cel mai mare hedonist sau iubitor de plăceri dintre toți!

Marea minciună propagată de filme, televiziune și reclame este că omul ar putea să-și creeze propriul său rai aici pe pământ, fără Dumnezeu. Dar Solomon a învățat din propria-i experiență că tot ce ne poate oferi această lume sunt bălți cu apă stătută și ulcioare sparte, pe când Dumnezeu ne oferă fântâna vieții.

Reflectând la râsul lui searbăd, Solomon își dă seama că a fost o nebulie și că din toată distracția sa nu s-a ales cu nimic. Este o constatare pe care au făcut-o mulți alții, că în spatele râsului se ascunde întristarea și ca cei angajați în industria divertismentului au adesea primii nevoie de ajutor pentru a face față problemelor de ordin sufletesc ce-i apasă.

În lucrarea sa: Secretul fericirii Billy Graham redă cazul unui pacient cu tulburări mentale care s-a dus să consulte un psihiatru, sperând că acesta îl va ajuta să scape de deprimarea sa ce nu putea fi vindecată nicicum. S-a sculat descurajat și abătut, fără ca restul zilei să-i aducă vreo ameliorare. Și iată că acum ajunsese într-un punct în care simțea că nu mai poate continua așa. Înainte de a ieși din cabinetul psihiatrului, acesta i-a spus că în oraș se dă o reprezentație cu un clown italian, care-i face pe spectatori să se prăpădească de râs, seară de seară. Doctorul i-a recomandat pacientului să vizioneze acest spectacol, promițându-i că va avea un efect terapeutic benefic, întrucât cel puțin pentru două ore va râde, putând astfel să uite de necazurile sale. „Da, vă recomand să-l vedeți pe acest clown italian! " La care pacientul, arborând o mutră de câine plouat, i-a spus medicului: „Eu sunt clownul acela!" Cu adevărat și omul acesta putea afirma despre râs - „Ești o nebulie! iar despre veselie: „La ce folosești?"

De câte ori nu privim în viață la alții, imaginându-ne că aceștia n-au probleme, că nu sunt împresurați de neliniști, nu-i încercă tot felul de incertitudini, că nu au o mulțime de nevoi. Dar E. A. Robinson spulberă această iluzie în poemul său intitulat „Richard Cory”:

Ori de câte ori Richard Cory se ducea în oraș,

Noi, cei de pe trotuar, îl priveam,

Pentru că din tălpi până în creștet era gentlemanul întruchipat,

Manierat și încântător de suplu.

În plus, știa totdeauna să se îmbrace elegant,

iar în vorbire se dovedea un om cumsecade.

Cu toate acestea, se perpelea când spunea „Bună dimineața”

și strălucea când umbla.

Pe deasupra mai era și bogat - putred de bogat,

Un om desăvârșit de cizelat.

Pe scurt, am zis noi, e tot ce poate întruni un om mai bun,

Tot ce ne-am dori să fim și noi, dac-am putea.

Și uite-așa noi trudeam din greu, lumina așteptând,

Stând la coadă după carnea ce nu se mai da,

Blestemându-ne coaja de pâine ce-o mai aveam;

Pe când Richard Cory, într-un amurg de vară,

Se-ntoarse acasă și cu un glonte creierii-și zbură.

În continuare Solomon, fiul risipitor al Vechiului Testament, se dedă la vin, punându-și în gând să devină cel mai mare expert în acest domeniu. Poate că dacă va putea experimenta cele mai alese senzații pentru cerul gurii sale, întreaga ființă va cunoaște o relaxare și satisfacție supremă.

Din fericire, Solomon a avut atâta înțelepciune să impună limite epicurismului său, cum reiese din cuvintele: în timp ce inima mă va cârmui cu înțelepciune. Cu alte cuvinte, nu se va deda la băutură peste măsură, nu va cădea în beție. De asemenea, nici nu s-a pus problema ca el să devină dependent de băuturi tari, după cum nicăieri în căutarea sa febrilă după realitate nu lasă să se întrevadă că ar fi devenii dependent de droguri. Hotărât Solomon era prea înțelept ca să facă una ca asta!

Un alt lucru pe care-l încercă Solomon este nebunia, adică formele nevinovate și inofensive ale acesteia - cu alte cuvinte, tot felul de nimicuri sau fleacuri fără sens. Cine știe, și-a spus Solomon, dacă înțelepciunea nu deține răspunsul, poate că-l voi găsi în domeniul opus. Uneori oameni fără prea multă inteligență par să fie mai fericiți decât oameni mult mai deștepți decât ei. Și astfel, nedorind să treacă peste acest bolovan, fără să vadă ce se află sub el, Solomon și-a îndreptat atenția, cum spuneam, spre fleacuri, complăcându-se în tot felul de plăceri și amuzamente - toate din dorința febrilă de a descoperi modalitatea cea mai bună în care-și poate petrece omul clipele zilelor sale trecătoare sub soare. Dar nici aici n-a găsit răspunsul.

Atunci Solomon s-a decis să se angajeze într-un vast program edilitar. Dacă educația, plăcerile, vinul sau nebunia nu dețineau cheia, negreșit răspunsul îl va găsi în averi - și-a spus el. Și astfel și-a construit case luxoase, sădindu-și vii întinse. Pornind de la datele cunoscute despre programul edilitar al lui Solomon, putem afirma că n-a făcut nici o economie la fondurile pe care le-a alocat pentru acest program. Și-a clădit conace extravagante, cu parcuri și grădini - adevărate paradise. Livezi cu tot felul de pomi fructiferi au apărut pe proprietățile sale. Ne imaginăm ce plăcute trebuie să fi fost vizitele pe care i le făceau prietenii, pe care Solomon îi invita să inspecteze toate aceste realizări, umflându-se în pene de mândrie când aceștia îl

elogiau impresionați peste măsură de aceste realizări nemaipomenite. Probabil că nici unul din oaspeții săi nu avea curajul să-i spună ceea ce i-a spus Samuel Johnson unui milionar ce-l plimba pe cărări similare de gândire a eului său. După ce a văzut tot luxul și strălucirea averilor milionarului, Johnson a exclamat: „Toate acestea îl fac. pe om să-i vină foarte greu să moară.”

Lumea nu duce lipsă nici astăzi de cota sa ridicată de milionari deziluzionați, ca regele din basmul lui Andersen, Hainele împăratului. Monarhul acesta a ieșit pe străzile cetății, crezând ca este îmbrăcat cu veșmintele cele mai alese, pe când un copilăș a remarcat că de fapt era gol.

Aceste averi imense aveau nevoie de un sistem eficient de irigație în timpul verilor secetoase din regiune, drept care Solomon a construit apeducte, lacuri și iazuri, cu toate canalele necesare pentru aducțiunea apei.

Dacă acumularea de bogății ar putea garanta pacea și fericirea, atunci Solomon s-ar fi putut considera om împlinit. Dar, la fel ca noi toți ceilalți, el a fost nevoit să învețe că adevărata plăcere rezultă în urma unor nobile renunțări, iar nu din frenezia agonisirii cât mai multor

bunuri. Solomon își cheltuia banii pentru un lucru care nu era pâine și câștigul muncii pentru ceva care nu satură.

Pentru întreținerea grandioaselor palate și conace ale regelui era nevoie de batalioane de slujitori și slujitoare. Ba mai mult, avea sclavi ce i se născuseră în casă - fapt ce-i atribuia un loc deosebit în rândul oamenilor înstăriți din vremea aceea.

Pentru Solomon, ca de altfel pentru majoritatea oamenilor, a fi mare însemna, în primul rând, să fie servit. A sta la masă era pentru el mai de dorit decât a sluji. Dar a venit apoi în lume Unul mai mare decât Solomon ca Rob al robilor, arătându-ne că adevărata măreție în împărăția Sa constă în a fi tu însuși slujitor (Marcu 10:43-45; 9:24-27).

Cele mai mari cirezi și turme de care dispunea orice locuitor al Ierusalimului pășteau în pășunile lui Solomon. Dacă prestigiul ar fi fost cheia unei vieți fericite, atunci cu siguranță Solomon poseda acea cheie. Dar prestigiul nu era cheia fericirii și Solomon nu deținea această cheie. Bine a spus cineva: „Am cerut toate lucrurile pentru ca să mă pot bucura de viață; mi s-a dai viață ca să mă pot bucura de toate lucrurile.”

Ce vom spune apoi despre toate resursele lui financiare? Avea argint și aur din belșug și comoara regilor și a provinciilor. Aceasta poate fi o referire la impozitele pe care le percepea de la supușii săi ori bogăția strânsă din teritoriile cucerite. Sau ar putea fi o referire la obiectele de artă ce i se aduceau în dar de către demnitarii care-l vizitau, cum a fost Regina din Șeba.

În continuare Solomon s-a ocupat de muzică. Se spune că muzica are darul de a calma, de a-i ferma pe oameni. Prin urmare, Solomon a chemat cântăreții cei mai buni, bărbați și femei. La Ierusalim Cotidianul Timpul publica probabil pe pagina întâi știri palpitate despre toate concertele susținute. Dar, desigur, regele organiza și concerte particulare - cu participarea unor formații de dimensiuni reduse, a unor ansambluri de muzică de cameră, care să ofere cadrul muzical dineurilor sale somptuoase. Numai că dezamăgirea pe care o va fi încercat-o Solomon și în această privință e magistral surprinsă de Samuel Johnson în a sa Istorie a lui Rasselas, Prințul Abisinia. Pot, tot așa de bine, să-l chem pe lăutar și pe cântăreț, dar sunetele ce-mi erau plăcute ieri astăzi mă obolesc, pentru ca mâine să-mi devină de-a dreptul nesuferite. Nu pot detecta în mina nici o capacitate de percepție care să nu fie năpădită de plăcerea ei corespunzătoare, și totuși nu mă simt deloc încântat. Negreșit omul are un simț latent pentru care locul acesta nu-i oferă nici o gratificare, sau are unele dorințe distincte față de simțul ce trebuie satisfăcut înainte ca el să poată fi fericit.

Apoi Solomon a încercat sexul. Cu alte cuvinte, vinul (v. 3) și cântecele (v. 8) n-au fost de ajuns; mai era nevoie de femei. Vin, femei și muzică! Nu se cunoaște sensul exact al termenului tradus în versiunea NKJV prin instrumente muzicale, varianta aceasta fiind aleasă de traducători datorită contextului. Versiunea NASB redă ultima propoziție astfel: „plăcerile bărbaților - multe concubine.” Biblia ne prezintă faptele, fără să le aprobe, informându-ne că Solomon a avut 300 de concubine (1 Regi 11:3). Să fi crezut oare Solomon că în asta constă fericirea?! Imaginați-vă câtă gelozie, bârfă și mănăstorie trebuie să fi existat într-un asemenea harem!

Și totuși și în societatea noastră bolnavă persistă iluzia că sexul ar fi calea spre atingerea fericirii și împlinirii! În limitele lăsate de Dumnezeu în cadrul căsniciei monogame, acest lucru poate fi adevărat. Dar abuzurile comise pe plan sexual nu duc decât la mizerie și autodistrugere.

O victimă a curentului de obsedare sexuală din zilele noastre s-a simțit ulterior înșelată, drept care a scris următoarele cuvinte: Cred că am dorit ca sexul să fie un fel de împlinire psihedelică, să dau lovitură prin el, ca toată lumea să se aprindă ca atunci când ai câștigat la jocurile mecanice. Dar la sfârșit, după ce s-a terminat totul, m-am simțit înșelată, abuzată. Mi-aduc aminte că mi-am spus: „Asta-i totul”? Oare la asta să se rezume totul?"

Și astfel Solomon a devenit mare. A avut satisfacția de a-i fi întrecut pe toți predecesorii săi, situându-se cu mult deasupra lor pe scara prestigiului - asta presupunând că-i va fi adus anumite satisfacții. Iar înțelepciunea sa înăscută nu l-a părăsit, după toate escapadele și experimentele în care s-a angajat. Capul nu și l-a pierdut.

În căutarea sa după satisfacție, el a respins orice plafon pentru cheltuielile sale. Dacă vedea un lucru ce și-l dorea, îl cumpăra. Dacă credea că o anumită plăcere îi va aduce satisfacție, se deda îndată la ea. Și astfel a găsit o anumită satisfacție în acest cerc vicios al dobândirii de lucruri și angajării în tot felul de activități. Această bucurie trecătoare i-a fost toată răsplata cu care s-a ales de pe urma febrilelor sale eforturi de a găsi plăcerea și a strânge cât mai multe bogății.

Apoi a făcut o pauză, pentru a inventaria toate activitățile sale, toată energia cheltuită, și care a fost rezultatul? Totul era deșertăciune și zădărnicie: goană după vânt. N-a aflat satisfacție durabilă sub soare. A aflat, asemenea lui Luther, că „imperiu lumii întregi nu e decât o coajă de pâine pe care o arunci unui câine.” Toate acestea l-au plictisit.

Renumitul caricaturist Ralph Barton a ajuns și el în punctul în care s-a plictisit de toate, drept care a scris: Am parte de puține greutăți, de mulți prieteni și de mari succese. Am schimbat nevastă după nevastă, casă după casă și am vizitat marile țări ale lumii. Dar m-am săturat de toate artificiile cu care sunt nevoit să-mi umplu cele douăzeci și patru de ceasuri din zi.

Eșecul plăcerii și al bunurilor agonisite de a umple golul din inima omului a fost ilustrat foarte bine și de un personaj fictiv care n-a avut decât o singură dorință, ce i-a fost împlinită pe dată, primind ce și-a dorit:

Și-a dorit o casă și imediat i-a fost acordată, cu servitorii ce-l așteptau supuși la ușă. Și-a dorit un Cadillac, și cât ai bate din palme l-a avut, cu tot cu șofer. La început, a fost încântat peste măsură, dar mai apoi a început să-și piardă interesul pentru toate acestea. La un moment dat i-a spus unui angajat de-al său: „Vreau să ies din toată treaba asta. Vreau să creez ceva, să sufăr ceva. Aș prefera să fiu în iad, mai degrabă decât aici.” La care servitorul i-a răspuns: “Dar unde credeți că vă aflați?"

Exact acolo se află societatea din zilele noastre - în iadul materialismului, încercând să satisfacă inima umană cu lucruri ce nu aduc satisfacție durabilă.

Datorită rezultatelor deplorabile ale tuturor cercetărilor sale, Solomon a început să ia în considerare dacă se merită a fi un înțelept sau un prost. Și s-a decis să investigheze această chestiune. Întrucât viața este o goană după clăbuci de săpun, are oare omul ce trăiește o viață integră vreun avantaj față de cel ce trăiește la polul opus, făcându-și de cap, gustând din plin din nebunie și prostie?

Fiind un monarh absolut și pe deasupra și înțelept și bogat, s-ar fi convenit ca lui Solomon să nu-i fie deloc greu să afle răspunsul. Dar dacă nici măcar el nu era în stare să afle răspunsul, ce șanse ar mai fi avut oricare din succesorii săi? Slabe speranțe erau pentru oricare din cei ce aveau să-i urmeze la tron să elucideze acest subiect.

Concluzia sa generală a fost că înțelepciunea este mai bună decât nebunia în același grad în care lumina întrece întunericul. Înțeleptul umblă în lumină, văzând pericolele ce-i stau în față. Pe de altă parte, nebunul (sau prostul) băjbăie în întuneric, căzând în toate șanțurile și capcanele ce-i sunt înțese.

Dar chiar și admitând că înțeleptul posedă acest avantaj, putând vedea pe unde calcă, în final ce diferență există între ei? La urmă și unul, și altul mor și oricâtă înțelepciune ar avea cineva, nu poate întârzia sau anula clipa rânduită pentru întâlnirea cu moartea. Asta e soarta tuturor. (Sau, cum s-a exprimat Coșbuc: „cu o moarte toți suntem datori,” n.tr.)

Când Solomon și-a dat seama că îl așteaptă aceeași soartă ca cea de care va avea parte nebunul, s-a întrebat ce rost a mai avut să pună un preț atât de mare pe înțelepciune în tot cursul vieții sale. Singura virtute răscumpărătoare a înțelepciunii este faptul că îți luminează calea, în rest nu e cu nimic mai bună și astfel concluzia e că și înțelepciunea este o mare risipă de efort.

Solomon continua ideea aceasta în versetele 16 și 17. După înmormântare, și înțeleptul, și nebunul sunt uitați numaidecât. În curs de o generație sau două, e ca și când n-ar fi trăit niciodată. Numele și fețele ce par atât de importante în prezent se vor șterge în curând, risipindu-se în ceața timpului. Iar cât privește vreo speranță în faimă și renume durabile, înțeleptul nu e mai bun decât nebunul.

Realizarea cutremurătoare că faima este trecătoare și că omul este repede dat uitării l-a făcut pe Solomon să urască viața. În loc să găsească satisfacție și împlinire în activitățile umane de sub soare, Solomon a aflat numai întristare. Mult s-a necăjit când și-a dat seama că totul a fost deșertăciune și goană după vânt.

Un fost atlet care a urcat pe culmile gloriei, asigurându-și o faimă binemeritată, a spus:

Cea mai palpitantă clipă din viața mea a fost aceea în care am marcat golul decisiv într-un meci foarte important și am auzit vuietul fanilor din tribune. Dar în seara acelei zile, pe când stăteam în liniște în camera mea, am fost cuprins de un sentiment de zădărnice. La urma urmelor, ce rost avea acest lucru? Cu ce m-am ales? Oare nu era scop mai bun pentru care să trăiesc în viață decât să marchez goluri? Aceste gânduri au făcut să încolțască în mine dorul după aflarea adevăratei satisfacții. Știam în inima mea că nimeni nu-mi putea împlini nevoia decât însuși Dumnezeu. Curând după aceea, am aflat în Cristos ceea ce nu putusem afla în lume.

Una din nedreptățile care l-au deranjat pe Solomon a fost faptul că nu i s-a îngăduit să se bucure de bogățiile acumulate. Iată ce scrie C. E. Stuart în legătură cu aceasta:

Moartea este viermele care roade la rădăcina pomului plăcerii, stricându-ți tot cheful și răpindu-ți capacitatea de a te bucura de ea. Asta pentru că moartea îl seceră pe om tocmai când, în sfârșit, după ani și ani ele trudă, se pregătește să se înfrupte din rodul muncii sale. Și unde mai pui că tot ce a agonisit în viață trebuie să lase moștenire celui care vine după el.

Numai că trebuie să constatăm cu amărăciune că s-ar putea ca moștenitorul său să nu fie înțelept. Dimpotrivă, poate fi risipitor, un prostănac, un om dedat la plăceri, un băiat de bani gata, pus pe căpătuială, un pierde-vară. Și totuși, unui asemenea om i se lasă toată averea. Va risipi o comoară pentru care n-a depus nici un efort, la care n-a contribuit cu nimic.

Asta l-a enervat la culme pe Solomon. Poate că a avut o premoniție că așa se va întâmpla chiar în familia sa. Poate că Solomon a prevăzut că fiul său, Roboam, va risipi, din prostie, tot ce trudise tatăl său atât de mult pentru ca să acumuleze. Istoria ne spune că Roboam a procedat exact așa. Refuzând să asculte de sfetnicii săi mai vârstnici, el a precipitat scindarea regatului. Când egiptenii au invadat Iuda, Roboam a încercat să se pună bine cu ei, dându-le toate comorile din templu. Scuturile de aur au fost adăugate la bogățiile Egiptului, Roboam fiind nevoit ulterior să le înlocuiască cu scuturi de alamă (vezi 2 Cronici 12:9-10).

Perspectiva de a fi nevoit să lase tot lucrul său de o viață și toate bogățiile agonisite unui succesor nevrednic l-a cufundat pe Predicator într-o stare de adâncă deprimare, întrucât i se părea atât de lipsit de sens - un uriaș dezacord, făcându-l să i se pară că toate eforturile sale au fost în zadar.

Întreaga idee l-a exasperat, anume faptul că un om care-și consolidează o poziție financiară solidă, dotându-se cu resurse rezultate din investiții prudente, din decizii chibzuite în afaceri și din strategii bine puse la punct, trebuie să lase toate acestea, la moartea sa, unui care n-a muncit o oră în toată viața sa, pentru agonisirea acestor lucruri, după cum nu a avut nici o grijă pe cap. Cum poate fi definită această situație altfel decât o enormă absurditate și o mare calamitate?

În pofida acestei sumbre constatări a lui Solomon, părinții din toate lumea continuă să muncească cea mai mare parte a vieții lor pentru a acumula o avere ce va fi lăsată moștenire copiilor lor. Cu mult altruism, ei spun că aceasta e datoria lor morală. Dar Jamieson, Fausset și Brown (în comentariul lor biblic) susțin că: „la rădăcina acestei atitudini de pretinsă jertfire altruistă a părinților lumești de a le asigura copiilor un viitor stă egoismul”. Mai întâi de toate ei se gândesc cum să-și asigure cele mai de preț lucruri pentru ei înșiși, când vor ajunge la bătrânețe. În realitate, în primul rând ei se gândesc la ei înșiși. Că urmașii lor vor moșteni ce li se va lăsa este doar urmarea naturală a decesului părinților și a legilor succesiunii.

Din perspectivă creștină, nu există nici un motiv pentru care părinții trebuie să muncească din greu, să se strămtoreze, să economisească și să facă sacrificii pentru a le lăsa bani copiilor lor. Bani lăsați prin testament adesea au cauzat grave erupții de gelozie și dezbinare în familii ce până atunci au trăit în armonie. Copii au fost ruinați spiritual și moral după ce au devenit dintr-odată moștenitori ai unor mari averi. În asemenea cazuri, apar inevitabil și alte rele.

Abordarea spirituală este de a pune banii noștri în lucrarea pentru Dumnezeu acum, nu a-i lăsa copiilor, care sunt uneori nevrednici, ingrați și chiar nemântuiți. Martin Luther a considerat că poate să-și încredințeze familia în mâinile lui Dumnezeu, după cum s-a încredințat pe sine.

Iată ce a scris el în testamentul său: Doamne Dumnezeule, îşi mulţumesc pentru că ai găsit cu cale să mă faci un sărac şi un nevoiaş pe pământ. N-am nici casă, nici pământ, nici bani de lăsat în urma mea. Tu mi-ai dat soţie şi copii, pe care acum Ți-i dau înapoi. Doamne, hrăneşte-i, învață-i şi păzeşte-i cum ai făcut şi în cazul meu.

Solomon conchide că omul nu dispune de nici un lucru de valoare rezultând din toată munca lui şi din străduinţa inimii lui sub soare. El se străduieşte, trudeşte, se frământă şi se înfurie - pentru ce? Ce importanţă mai au toate acestea la cinci minute după moartea sa? Dacă n-am avea parte de revelaţie, şi noi am trage aceleaşi concluzii. Dar ştim din Cuvântul lui Dumnezeu că viaţa noastră poate fi trăită pentru Dumnezeu şi pentru eternitate. Ştim că tot ce se face pentru El va fi răsplătit. Munca noastră nu este în zadar în Domnul (1 Corinteni 15:58).

Pentru omul care nu are nici o nădejde însă este adevărat că zilele sale sunt pline de durere şi muncă istovitoare iar nopţile şi le petrece agitat, întorcându-se de pe o parte pe alta. Viaţa este o sumă de frustrări uriaşe, plină de îngrijorări şi dureri de inimă.

Aşa stând lucrurile, ar fi o filozofie logică a vieţii pentru omul a cărui întreagă existenţă este sub soare să-şi găsească plăcerea în a mânca, a bea şi a munci. Predicatorul nu promovează lăcomie şi beţia, ci mai degrabă găsirea plăcerii oriunde este posibil în lucrurile obişnuite ale vieţii. Chiar şi aceasta este din mâna lui Dumnezeu - ca oamenii să se bucure de îndurările normale ale vieţii, să mănânce alimente gustoase, să-şi potolească setea cu băuturi răcoritoare şi să aibă satisfacţii de pe urma unei munci cinstitute. Omul nu are capacitatea de a se bucura, decât dacă Dumnezeu i-o dăruieşte.

Un alt predicator de mai târziu, Apostolul Pavel, a confirmat concepţia lui Solomon, spunând că dacă nu ar fi înviere din morţi, atunci cea mai bună politică de urmat ar fi: „să mâncăm, să bem, căci mâine vom muri!” (1 Corinteni 15:32).

Capacitatea de a mânca şi a găsi satisfacţie în alte privinţe vine de la Dumnezeu - adaugă Solomon. Fără El, nu am putea să ne bucurăm nici măcar de cele mai elementare plăceri. Depindem de El în ce priveşte asigurarea hranei, a poftei de mâncare, a digestiei, a vederii, auzului, mirosului, memoriei, sănătăţii, condiţiilor igienice şi a tuturor celorlalte aspecte care alcătuiesc experienţe normale şi plăcute pentru noi.

În versetul 25 el adaugă că a putut să se bucure de toate aceste lucruri mai mult decât toţi ceilalţi. Deşi John D. Rockefeller avea un venit de circa un milion pe săptămână, masa simplă pe care i-au prescris-o medicii nu costa decât vreo câţiva cenţi. Unul din biografi săi a spus că Rockefeller a trăit cu un regim alimentar pe care un om sărac l-ar fi dispreţuit: Ajuns la greutatea de numai cincizeci de kilograme, el gusta din toate (la micul dejun): un strop de cafea, o lingură de cereale, o furculiţă de ou şi un colţ de cotlet de mărimea unui bob de mazăre. Era cel mai bogat om din lume, dar nu avea capacitatea de a se bucura de mâncare.

În cele din urmă, Predicatorul a crezut că a reuşit să distingă un principiu general în viaţă conform căruia Dumnezeu răsplăteşte neprihănirea şi pedepseşte păcatul. Unui om care-l face plăcere, Dumnezeu îi dăruieşte înţelepciune şi cunoştinţă şi bucurie. Dar celui care păcătuieşte în mod obişnuit, El îi dă povara unei munci din greu, de acumulare de bunuri şi strângere de averi, care apoi să-i fie luate de altul care-l face plăcere lui Dumnezeu. Ce ar putea fi mai neroditor şi mai deprimant decât asta?

Ca unul care a studiat viaţa şi comportamentul uman, Solomon a observat că există un anotimp prestabilit pentru toate şi un timp fix pentru orice întâmplare. Asta înseamnă că Dumnezeu a programat toate activităţile într-un computer gigant şi, după cum spun hispanicii, „Qne sera, sera” Ce va fi va fi! De asemenea mai înseamnă că istoria este plină de cicluri care revin cu regularitate matematică. Prin urmare, omul este prins inexorabil într-un tipar de comportament ce este determinat de anumite legi sau principii inflexibile. Este sclavul unui ceas şi calendar fatalist.

În versetele 1-8, Predicatorul enumera douăzeci şi opt de activităţi care au probabil menirea de a simboliza ciclul vieţii. Că aşa stau lucrurile ne-o sugerează numărul douăzeci şi opt, care este numărul lumii (patru) înmulţit cu numărul completitudinii (şapte).

Lista este alcătuită din termeni contrari. Paisprezece sunt pozitivi şi ceilalţi paisprezece sunt negativi. În unele privinţe, aceste elemente par să se anuleze reciproc, dând rezultatul zero.

Există un timp în care te naşti. Persoana în cauză nu are nici un cuvânt de spus în această privinţă şi chiar părinţii săi trebuie să aştepte nouă luni până când se încheie ciclul normal al naşterii.

Există apoi şi un timp când trebuie să mori. Timpul alocat omului este de şaptezeci de ani, conform psalmului 90:10, dar chiar dacă nu în toate cazurile se respectă acest interval, se pare că moartea este o întâlnire prestabilită pe care omul n-o poate evita.

Este adevărat că Dumnezeu ştie dinainte când se va sfârşi viaţa noastră pe acest pământ, dar pentru creştin acest lucru nu este nici morbid, nici fatalist. Ştim că suntem nemuritori până când ne vom fi sfârşit lucrarea. Şi deşi moartea este o posibilitate, nu este o certitudine. Nădejdea fericită a revenirii lui Cristos Îl inspiră pe credincios să-L aştepte pe Mântuitorul, mai degrabă decât pe antreprenorul de pompe funebre. După cum s-a exprimat foarte plastic Peter Peli: „eu nu-l aştept pe undertaker, ci-l aştept pe uppertaker” (Joc de cuvinte, în care undertaker, antreprenor de pompe funebre, înseamnă textual „cel care te duce jos” iar uppertaker. „cel are te duce sus. n.tr.)

Săditul îşi are timpul lui şi smulgerea celor sădite timpul ei. Cu aceste cuvinte, Solomon pare să acopere întregul domeniu al agriculturii, strâns legat de anotimpurile anului (Geneza 8:22). Eşecul de a respecta timpul potrivit pentru sădit şi seceriş are drept consecinţă un dezastru financiar.

Uciderea îşi are timpul ei şi vindecarea timpul ei. Comentatorii se străduiesc să explice că acest verset nu poate să se refere la asasinat, ci doar la lupta pe câmpul de bătălie, la pedeapsa capitală sau la acte de autoapărare. Dar să nu uităm că observaţiile lui Solomon s-au bazat pe cunoştinţele sale sub soare. Fără revelaţia divină, lui i s-a părut că viaţa este fie o măcelărie, fie un spital, un câmp de luptă sau punct de prim ajutor.

Dărâmarea îşi are timpul ei şi zidirea timpul ei. Mai întâi apare echipa de demolare care dărâmă clădirile vechi ce nu mai pot fi întreţinute, după care vin constructorii, ridicând pe locul viran complexe moderne, reabilitând o zonă ce nu arăta deloc bine înainte.

Plânsul își are timpul lui și râsul timpul lui. Viața pare să alterneze între tragedie și comedie. O dată poartă masca neagră a tragediei, pentru ca în clipa următoare să se prezinte sub chipul colorat al clovnului.

Bocitul își are timpul lui și dansul timpul lui. Procesiunea funerară înaintează pe stradă, în acordurile muzicii de doliu. Dar nu după mult timp, aceeași oameni vor putea fi văzuți dansând la o nuntă, total transformați după recenta întristare.

Aruncarea cu pietre își are timpul ei și strângerea pietrelor timpul ei. Luate la prima vedere, aceste cuvinte înseamnă că există un timp de curățare a gleei în vederea cultivării, după care vine timpul strângerii pietrelor necesare construirii de locuințe, ziduri sau alte proiecte. Dacă luăm cuvintele în sens figurat, cum fac majoritatea comentatorilor, atunci avem aici o referire la actul căsătoriei. Astfel TEV parafrazează: „Timpul pentru a avea relații sexuale și timpul pentru a nu le avea.”

Îmbrățișatul își are timpul său și depărtarea de îmbrățișări timpul ei. În domeniul afecțiunilor, există timp pentru angajare și un timp pentru retragere. Există un timp când dragostea este pură și un timp când este ilicită.

Căutarea își are timpul ei și pierderea timpul ei. Asta ne duce cu gândul la ciclurile de afaceri, cu fluctuația profiturilor și a pierderilor. Mai întâi, piețele sunt în ascensiune, veniturile cunoscând o creștere. Apoi ele descresc, companiile constatând tot felul de deficite.

Păstrarea își are timpul ei și lepădarea timpul ei. Cele mai multe gospodine cunosc acest curios tipar. Luni de zile ba chiar ani ele adună tot felul de lucruri prin dulapuri, sertare, subsoluri și poduri. Apoi într-o zi, când vine peste ele dorința de a face curățenie, toate aceste lucruri sunt îndepărtate din casă, unele fiind donate unor organizații de caritate.

Ruptul își are timpul lui și cusutul timpul lui. Să se fi gândit oare Solomon la veșnicele schimbări intervenite în moda timpului? Unii designeri de marcă dictează un nou curent, și deodată, peste tot tivul este lăsat jos sau, dimpotrivă, ridicat. Astăzi moda este foarte îndrăzneță, scopul fiind de a atrage atenția. Măine se va reveni la stilurile așa-zise învechite din vremea bunicilor.

Tăcerea își are timpul ei și vorbirea timpul ei. Trebuie să tăcem când suntem criticați pe nedrept, când suntem ispitiți să-i criticăm pe alții sau să spunem lucruri neadevărate, lucruri care rănesc sau care nu zidesc. Deoarece Moise a rostit cuvinte neînțelepte cu gura sa, i s-a interzis să intre în țara promisă (Numeri 20:10; Psalmi 106:33).

Timpul vorbitului este atunci când un principiu de mare preț sau o cauză importantă sunt în joc. Mardoheu a sfătuit-o pe Estera că a sosit timpul să vorbească (Estera 4:13-14). Și ar fi putut spune, împreună cu Dante, „Locurile cele mai fierbinți din iad sunt rezervate pentru cei ce rămân neutri în vremuri de mare criză morală.”

Iubitul își are timpul lui și urâtul timpul lui. Nu trebuie să încercăm să forțăm cuvintele acestea pentru a le face să se potrivească unui context creștin. Solomon nu vorbește în calitate de creștin, ci ca om de lume. Lui i s-a părut că comportarea omenească fluctuează între perioade de iubire și perioade de ură.

Războiul își are timpul lui și pacea timpul ei. Ce este oare istoria, dacă nu consemnarea unui șir aproape neîntrerupt de războaie fără noimă, pline de cruzime, presărate cu scurte perioade de pace?

Întrebarea care stăruia în mintea lui Solomon era următoarea: „Ce câștig durabil are muncitorul de pe urma trudei sale?” Pentru orice activitate constructivă există una distructivă. Pentru orice plus un minus. Cele paisprezece lucrări pozitive sunt anulate de paisprezece lucrări negative. Prin urmare, formula matematică a vieții este paisprezece minus paisprezece este egal cu zero. Omul nu se alege, la sfârșit, decât cu zero, deci cu nimic.

Solomon efectuase o trecere în revistă a tuturor activităților, îndeletnicirilor și preocupărilor pe care le-a dăruit Dumnezeu omului ca să-i umple timpul. El ne-a dat un catalog al acestora în versetele 2-8.

El a conchis că Dumnezeu a făcut orice lucru frumos la timpul lui, sau, și mai bine, ca există un timp potrivit pentru orice activitate. El nu se gândește aici atât la frumusețea creației lui Dumnezeu, cât la faptul că orice acțiune își are timpul său desemnat și că, făcută la timpul ei, este într-un totu adecvată.

De asemenea Dumnezeu a pus în om gândul veșniciei. Deși trăiește într-o lume marcată de timp, omul are străfulgerări despre eternitate. În mod instinctiv el se gândește „vecii vecilor” și deși nu înțelege conceptul veșniciei, își dă seama că dincolo de această viață există posibilitatea unui ocean nețărmurit al timpului. Și totuși lucrările și căile lui Dumnezeu îi sunt nepătrunse omului. Nu avem cum rezolva misterul creației, al providenței sau al consumării universului în absența revelației, în pofida unor extraordinare cuceriri pe planul sporirii cunoștințelor omenirii, continuăm să vedem ca într-o oglindă întunecată. De multe ori trebuie să mărturisim, suspinând: „Cât de puțin îl cunoaștem!”

Întrucât viața omului este guvernată de legi inexorabile și întrucât toate activitățile sale par să-l lase exact de unde a plecat, Solomon consideră ca cel mai indicat este să fie fericit și să se bucure de viață cât mai mult posibil.

Solomon nu vrea să spună prin aceasta că viața trebuie să fie trăită în orgii sau beții, în risipă sau destrăbălare, ci doar că este darul lui Dumnezeu pentru ca omul să se bucure de hrană și de băutura sa și să găsească o anumită plăcere în munca lui zilnică. Este desigur o concepție redusă despre viață și total sub nivelul concepției creștine, dar trebuie să ne amintim mereu în această carte că punctul de vedere al lui Solomon este aici pământesc.

El a perceput însă corect faptul că decretul lui Dumnezeu sunt imuabile. Ceea ce a decis Dumnezeu va rămâne în picioare, omul neputând să schimbe acest lucru, nici prin adăugare, nici prin scădere. Este o nebulie din partea creaturilor să lupte împotriva aranjamentelor impuse de Creatorul lor. Mult mai înțelept este să-L respecte și să se supună controlului Său.

Evenimentele actuale nu sunt decât o reeditare a ceea ce s-a întâmplat anterior și nimic nu se va întâmpla în viitor ce nu s-a și întâmplat deja. Dumnezeu aranjează totul pe bază repetitivă, pentru ca lucrurile să se întâmple în cicluri. El readuce în actualitate trecutul și astfel istoria se repetă. Sintagma: „Dumnezeu cere socoteală de ceea ce este trecut” este adesea folosită pentru a sublinia faptul că păcătoșii trebuie să dea socoteală pentru păcatele săvârșite în trecut. Deși acest lucru este, desigur, adevărat, nu aceasta e ideea care se desprinde din acest pasaj. Aici Dumnezeu este văzut în ipostaza de rechemare a evenimentelor din trecut pentru a forma încă un ciclu al istoriei. R. C. Sproul o definește drept tema recurenței eterne. „Aici se subliniază faptul că în cadrul timpului infinit există cicluri periodice în care tot ce a fost va mai fi. Drama vieții umane este o piesă cu acte care se repetă la nesfârșit.”

Printre celelalte lucruri care l-au întristat pe Predicator s-au numărat și nedreptatea și răutatea. Astfel el a descoperit strâmbătate în instanțe, unde dreptatea ar fi trebuit să fie regula de bază, și necinste în cercurile conducătoare ale administrației, unde ar fi trebuit să fie practică neprihănirea.

Aceste inegalități ale vieții l-au făcut să creadă că există un timp în care Dumnezeu îi va judeca pe oameni, când nedreptățile pământului vor fi îndreptate. Solomon nu spune explicit că acest lucru se va petrece în viața de apoi, dar este un lucru de la sine înțeles, întrucât atâtea inegalități din viața aceasta rămân neatinse. Concluzia sa oglindește o emoție comună din inimile oamenilor neprihăniți. Cumsecădenia și corectitudinea reclamă ca în viitor să existe un timp de reglare a conturilor, când cei drepti vor fi răzbunați.

În ultimele versete ale capitolului 3, Predicatorul se ocupă de tema morții, pe care o vede în culori sumbre, ca una care strică tot cheful, punând capăt ambițiilor oamenilor, străduințelor și plăcerilor lor. El concepe moartea ca și când noi nu am avea o Biblie care să ne lumineze în această privință. Observați că își introduce concepțiile prin cuvintele: „Am zis în inima mea.” Nu se pune problema în termenii a ceea ce i-a descoperit Dumnezeu, ci cum a perceput el acest lucru în mintea sa. Este modul său de a gândi sub soare. Prin urmare, acesta nu e un pasaj din care să putem construi o doctrină adecvată a morții și vieții de apoi. Și totuși exact asta încearcă multe culte false să facă, folosind versetele acestea în sprijinul învățăturilor lor eronate privitoare la un presupus somn al sufletului și o așa-zisă anihilare a morților răi. În realitate dacă vom studia cu atenție pasajul în speță vom constata că Solomon nu a promovat nici una din aceste concepții. În esență, ceea ce spune Solomon este că Dumnezeu îl încearcă pe om prin viața scurtă a acestuia pe pământ, pentru a-i arăta cât de slab și de trecător este - asemenea animalelor. Dar afirmă oare Solomon că omul nu e mai bun decât animalele?

Nicidecum. Dimpotrivă, ideea care se desprinde este că omul nu e un animal, ci doar că, într-o anumită privință, nu are nici un avantaj față de un animal. După cum animalele au parte de moarte, tot așa are parte și omul. Toate au suflare și în clipa morții acea suflare este tăiată. Prin urmare, viața este la fel de lipsită de conținut pentru om cum este pentru nivelele inferioare ale creației.

Toți sfârșesc în același fel: în mormânt. Și omul, și animalele se duc în același loc: în țărână. Ambii provin din țărână și ambii se vor întoarce în țărână. Desigur asta presupune că viața omenească s-ar rezuma doar la trup. Dar noi știm că acest lucru nu este adevărat. Trupul nu este decât cortul în care trăiește persoana respectivă. Dar Solomon nu avea de unde să știe adevărul deplin ai stării viitoare.

Ignoranța lui Solomon cu privire la ceea ce se întâmplă în clipa morții reiese cu pregnanță și din întrebarea sa: „Cine știe dacă suflarea fiilor oamenilor se duce în sus și dacă suflarea animalului se duce în jos, în pământ?” Aceste cuvinte nu trebuie luate la propriu, ca pe un element de doctrină. Este un mod omenesc de a gândi, de a pune întrebări, nu o certitudine divină.

Știm din Noul Testament că duhul și sufletul credinciosului se duc în prezența lui Cristos, în clipa morții (2 Corinteni 5:8; Filipeni 1:23) și că trupul său se duce în mormânt (Fapte 8:2). Duhul și sufletul necredinciosului se duc în Hades iar trupul său se duce în mormânt (Luca 16:22b-23). Când va veni Cristos în văzduh, trupurile celor care au murit în credință vor fi înviat, primind o formă glorioasă și fiind reunite cu duhul și sufletul lor (Filipeni 3:20-21; 1 Tesaloniceni 4:16-17). Trupurile morților necredincioși vor fi înviat la Judecata de la Marele Tron Alb, fiind reunite cu duhul și cu trupul lor, după care vor fi aruncate în iazul de foc (Apo. 20:12-14).

La o adică, animalele au și ele trup și suflet, dar nu și duh. (Același termen ebraic pentru duh poate însemna și suflare) Nimic nu ni se spune în Biblie despre animale că ar avea vreo viață după moarte.

Din ceea ce știa despre moarte, precum și din ceea ce nu știa, Solomon a conchis că cel mai bun lucru pe care-l poate face un om este să se bucure de activitățile sale zilnice. Căci, la urma urmelor, asta este soarta sa în viață, drept care mult mai înțelept este să nu se pună de-a curmezișul inevitabilului. Mai degrabă, să caute satisfacție în acceptarea unor realități pe care nu le poate modifica. Dar, mai presus de toate, el trebuie să se bucure de viața așa cum i-a fost dată, pentru că nici un om nu-i poate spune ce se va întâmpla pe pământ după ce el a părăsit scena.

Robert Burns a spus: „Lipsa de omenie a omului față de om îi face pe mii de oameni să plângă!” Oamenii sensibili din toate veacurile au fost întristați la vederea asupririi dezlănțuite de oameni împotriva semenilor lor. Și pe Solomon acest lucru l-a chinat. A fost întristat să vadă lacrimile celor asupriți, puterea asupritorilor lor și faptul că nu s-a găsit nimeni care să vină în ajutorul celor călcați în picioare. Privind lucrurile din această perspectivă, se părea că „Adevărul era de-a pururea pe eșafod, nedreptatea veșnic întronată.” El nu vedea că „dincolo de marele necunoscut stă Dumnezeu în mijlocul umbrei, veghind asupra copiilor Săi.” (Sau cum spune cântarea românească: „că dincolo de nor e-un soare mai dulce și mai strălucitor,” n.tr.)

Prin urmare, în disperarea sa, Solomon conchide că morții ar avea o soartă mai bună decât cea a viilor. Pentru el moartea este un fel de scăpare de toate persecuțiile și nedreptățile vieții. În acest punct pe Solomon nu-l preocupă implicațiile mai profunde ale morții - faptul că persoana care moare în necredință este condamnată la suferințe cu mult mai groaznice decât cea mai cumplită asuprire de care ar fi putut avea parte aici pe pământ. Întrebarea care se punea pentru el nu era: „Există viață după moarte?” ci „Există viața după naștere”

Cinismul lui Solomon a atins punctul cel mai de jos prin observația că deși morții o duc mai bine decât cei vii, cei care nu s-au născut niciodată sunt într-o situație mai de învidiat. Ei nu au trăit niciodată și, în consecință, nu au fost consternați să vadă asupririle ce se petrec sub soare. Ei nu au fost nevoiți să îndure „acea cumplită batjocură a fericirii ce se numește viață.”

Încă un lucru l-a exasperat pe Solomon: faptul că activitatea umană și priceperea omului sunt motivate de dorința de a-l înțelege pe semenul său. El a văzut că roata vieții se învârtă sub forța motrice a spiritului competitiv. Dorința de a avea haine mai frumoase, locuință mai luxoasă - toate acestea i s-au părut atât de deșarte și de nevrednice de omul ce a fost creat după chipul lui Dumnezeu și după asemănarea Sa.

Când Michelangelo și Rafael au primit o comandă de lucru să-și pună talentul lor de artiști în slujba înfrumusețării Vaticanului, un cumplit spirit de rivalitate a izbucnit între ei. „Deși fiecare avea lucrarea lui separată de executat, cei doi au fost atât de afectați de gelozie încât au ajuns să nu-și mai vorbească”. Unii sunt mai abili în arta de a-și disimula invidia decât au fost aceste două genii, dar aceeași atitudine de rivalitate stă la baza multora din activitățile din vremea noastră.

Un cinic din epoca contemporană a afirmat: „Am încercat tot ce-mi poate oferi viața, dar tot ce văd este că un om încearcă să-l depășească pe celălalt, să-l întrecă, în încercarea zadarnică de a dobândi fericirea.”

În contrast cu cel motivat și recompensat de invidie este nebunul - adică leneșul prostănac și stupid. El își încrucișează mâinile, trăind cu puținul de mâncare pe care-l poate dobândi fără să se omoare cu prea multă muncă. Poate că el este mai înțelept decât semenii săi ce se spetesc fără încetare, mânați de invidia și lăcomia lor.

În timp ce cei din jurul său gâfâie muncind din răputeri, sub imboldul competiției nebunul pare să judece cam așa: Mai bine o mână plină de odihnă, decât amândoi pumnii plini de muncă și goană după vânt. Sau cum a parafrazat H. C. Le-upold acest text: „Mai bine să o iau ușurel, chiar dacă nu mă aleg cu cine știe ce, decât să strâng mai mult, având însă parte și de toate grijile ce ar însoți o atare preocupare.”

Mai era o nebulă care l-a exasperat pe Predicator: Incredibila înapoiere a celui ce nu are pe nimeni în viață, a celui fără fiu și fără frate, fără rude apropiate de a munci din răputeri și a strânge averi. El are deja mult mai mulți bani decât i-ar trebui ca să trăiască, și totuși se istovește zi de zi, refuzându-și cele mai elementare conforturi și plăceri ale vieții. (E un fel de Hagi Tudose al nostru, n.tr.) Acestui om nu-i dă prin cap să se întrebe: „Pentru cine trudes eu și-mi lipsesc sufletul de plăceri?” Charles Bridges, în comentariul sau expozitiv, spune: „Avarul - ce bine i se potrivește numele! - nenorocitul sclav al mamonei, cel ce a îmbătrânit în mizeria lui, strângând cu amândouă mâinile, adunând bănuț cu bănuț!” Numele său este mizer și în mare mizerie zace, după cum îi este numele. Ce mare deșertăciune! Ce nenorocit trebuie să fie cel ce trăiește astfel! - își spune Solomon!

Negreșit Samuel Johnson a avut dreptate când a afirmat: „Pofta după aur - lipsită de orice simțire, de orice remușcare - este corupția supremă a omului degenerat.”

Traiul solitar al zgârcitului îl face pe Solomon să evidențieze avantajele parteneriatului și ale părtășiei. În sprijinul tezei sale, Solomon recurge la patru ilustrații. Mai întâi, doi lucrători sunt mai buni decât unul, deoarece prin cooperare ei pot produce mai mult și mai eficient.

De asemenea, dacă se produce un accident la locul de muncă, unul poate să-l ajute pe celălalt. Dar vai de cel care cade de pe scară când nu e nimeni lângă el să-l ajute!

Doi în pat pe o noapte friguroasă sunt mai buni decât unul deoarece se încălzesc unul pe altul. Am putea, desigur, încerca să șubrezim acest argument, arătând cât de supărător este partenerul cu picioarele reci sau cel care trage toată pătura pe el sau căldura superior reglată pe care o degajă o pătură electrică. Dar adevărul rămâne că există plăceri și beneficii datorite de prietenie și de relațiile sociale pe care nu le pot cunoaște cei ce trăiesc în izolare.

A treia ilustrație are de a face cu protecția față de atacuri. Adesea un hoț poate învinge o victimă, dar doi oameni se pot împotrivi mai bine unui atacant. În fine, funia împletită în trei este mai puternică decât funia împletită în două sau cea cu un singur fir. De fapt, trei fire împletite sunt de trei ori mai puternice decât trei fire separate.

Nebuniile și deșertăciunile vieții nu se rezumă doar la săraci, ci se găsesc chiar printre cei din palatele regale. Solomon descrie un rege care a învins sărăcia și a reușit să iasă din închisoare, reușind să ocupe tronul. Totuși acum, la bătrânețe, a devenit un rege fără minte, care nu vrea să asculte de sfetnicii săi. Mai bine ar fi ca tronul să fie ocupat de un tânăr care se lasă învățat, chiar dacă acesta e sărac. Solomon s-a gândit la toți oamenii care sunt supușii regelui și la cei ce ocupă locul numărul doi, fiind gata să urmeze la tron. Mulțimi de oameni se aliază sub flamura acestuia, pentru că s-au săturat de bătrânul dregător și pentru că doresc o schimbare, sperând că vor avea parte de o administrație mai bună. Dar și cei care vin după aceea nu vor fi mulțumiți de el. Această instabilitate și dorință după nou l-a făcut pe Solomon să-și dea seama că până și cele mai mari onoruri ale lumii sunt tot o deșertăciune. Și ele sunt o goană după vânt.

Mai întâi el îi sfătuiește pe oameni să-și păzească piciorul când intră în casa lui Dumnezeu. Deși aceste cuvinte se referă probabil la reverență în general, ni se explică însă că aici înseamnă necesitatea de a fi dispuși mai degrabă să învățăm, decât să deschidem gura, rostind cuvinte pripite. Promisiunile făcute în pripă sunt jertfa nebunilor. Oamenii nechibzuți fac promisiuni pripite fără să realizeze că acestea constituie o formă a răului.

Închinătorii trebuie să evite nesăbuiința și pripeala în rugăciuni, în promisiuni sau în declarațiile de devoțiune față de Dumnezeu. Prezența Celui Atotputernic ar trebui să-l determine pe om să ia seama că stă pe teren sfânt și că nu poate să dea drumul la vorbe cum îi ies din gură. Faptul că Dumnezeu este infinit mai presus de om, cum cerul este cu mult mai presus de pământ, ar trebui să-l învețe pe om să-și pună frâu gurii sale când se apropie de El.

După cum o minte hiperactivă adesea dă naștere la vise ciudate, tot așa o gură hiperactivă produce un torent de cuvinte nesăbuite, chiar și în rugăciune. De la Alexander Pope ne-a rămas următorul citat: „Cuvintele sunt ca frunzele. Acolo unde ele abunda, puțină roadă de [bun] simț se ascunde.”

Solomon nu a conceput versetul 3 ca pe o explicație științifică bine formulată a originii visurilor, ci, mai degrabă a dorit să scoată în evidență ceea ce i s-a părut lui a fi conexiunea dintre o stare mult prea activă a minții în timpul zilei și visurile agitate din timpul nopții.

În chestiunea jurămintelor făcute lui Dumnezeu, dacă dorim să fim cinstiți, atunci se impune să le aducem la îndeplinire cât mai curând. Lui Dumnezeu nu-I sunt de nici un folos cei care fac tot felul de promisiuni în gura mare, dar apoi refuză să le transpună în practică. „De aceea, împlinește jurământul pe care l-ai făcut!”

Dacă nu ai de gând să-ți împlinești jurământul, nu-l fă de la bun început!

Ce bine cunoștea Predicatorul propensiunea omului de a încheia un târg cu Dumnezeu când este prins la strâmtoare, când e disperat: „Doamne, dacă mă scoți din acest necaz, Te voi sluji în veci.” Pentru ca apoi, când Domnul l-a scăpat, să uite, de obicei, să-și împlinească jurământul

Chiar în momentele de înălțare spirituală, este ușor să facem un jurământ de consacrare, de celibat sau de sărăcie sau ceva asemănător, în multe cazuri, cum este cel al celibatului, ar fi fost mai bine să nu se facă nici un jurământ. Negreșit jurământul căsniciei este ratificat în cer și nu poate fi călcat fără grave consecințe. Jurămintele făcute înaintea convertirii trebuie de asemenea împlinite, cu excepția cazurilor în care o atare împlinire ar fi contrară Cuvântului lui Dumnezeu.

Prin urmare, regula generală este să nu-i îngădui gurii să te ducă în păcat, prin jurămintele neîmplinite. Și nu încerca să te scuzi înaintea solului lui Dumnezeu, spunând că a fost o greșeală, că nu ai vorbit serios. Să nu crezi nici aceea că a-l aduce în mod mecanic o jertfă ar putea ispăși călcarea din neglijență a jurămintelor.

Prin solul lui Dumnezeu se poate înțelege preotul, întrucât lui trebuia să i se mărturisească păcatul încălcării jurământului (Levitic 5:4-6). Dar asta presupune o cunoaștere a legii mozaice, pe când ceea ce spune Solomon aici este în afara religiei revelate. În consecință, cel mai indicat ar fi să considerăm că el se referă la oricine slujește ca reprezentant al lui Dumnezeu.

Ideea de bază este că Dumnezeu este din cale-afară de nemulțumit de lipsa de sinceritate în vorbirea noastră. Prin urmare, de ce să spui lucruri care în mod sigur îl vor supăra? În mod inevitabil, asta îl va face să obstrucționeze, să zădărnicească și să distrugă tot ce vei încerca să realizezi.

După cum în mulțimea de visuri există multă irealitate, tot așa în cuvintele spuse pe negândite există deșertăciune și ruină. Ceea ce trebuie făcut, ne sfătuiește Solomon, este să ne temem de Dumnezeu. Dar asta nu înseamnă o încredere plină de iubire în Iehova, ci groaza de a-L supăra pe Cel Atotputernic. G. Campbell Morgan ne amintește că aceasta e frica unui sclav, nu a unui fiu. Dacă nu remarcăm acest lucru, vom sfârși prin a-i da credit lui Solomon pentru o mai mare pătrundere spirituală decât se poate întrevădea aici.

În continuare Solomon revine la tema asupririi celor săraci și a perversității dreptății. El ne sfătuiește să nu cedăm ispitei de a cădea în disperare totală când vedem aceste rele comise într-o provincie. La urma urmelor, există o ierarhie în structura de administrație și cei aflați în poziții de conducere își urmăresc subordonații cu ochi de vultur.

Așa să fie? Tare mi-e teamă că de multe ori sistemul de „checks and balances” (de controale și contraponderi, n.tr.) nu funcționează totdeauna cum ar trebui și că la fiecare nivel birocratic se petrec lucruri necurate, se dă și se primește mită.

Singura satisfacție pe care o au oamenii neprihăniți este cunoștința că Dumnezeu este mai presus de cele mai sus-puse autorități și că El va avea grijă ca toate conturile să fie reglate într-o zi. Dar e puțin probabil că la asta se referă Solomon aici.

Versetul 9 este unul din cele mai obscure versete din cartea Ecclesiastul, datorită dificultăților de înțelegere a textului ebraic original, așa cum reiese din marea varietate de traduceri diferite ale sale:

JND: Mai mult, pământul este de folos în toate prvințele: regele (însuși) depinde de ogor.

NASB: La urma urmelor, un rege care-și cultivă ogorul este un avantaj pentru pământ.

TEV: Chiar și un rege depinde de recoltă.

NKJV: Mai mult, profitul pământului este pentru toți; chiar regele este servit din roadele ogorului.

Ideea generală pare a fi că până și oficialul cel mai înalt depinde de roadele pământului și, prin extensie, de providența lui Dumnezeu. Toți dau socoteală lui Dumnezeu.

Oamenii care dispun de bani nu sunt niciodată mulțumiți, ci mereu vor să aibă tot mai mulți. Bogățiile nu aduc împliniri. Profiturile, dividendele, plățile rezultate din dobânzi și câștigurile capitale trezesc în oameni dorința de a acumula și mai multe bogății. Dar în toate acestea este multă deșertăciune.

Când cresc averile cuiva, se pare că sporesc corespunzător și paraziții care trăiesc de pe urma bogățiilor sale, fie că e vorba de consultanți de management, consilieri pentru impozite, contabili, avocați, personalul angajat la sediul celui bogat sau rudele care doresc să se înfrupte din acest belșug.

Un om nu poate purta decât un costum o dată, iar cantitatea de alimente pe care o poate consuma într-o zi este și ea limitată. Prin urmare, principalul beneficiu al bogățiilor sale este că poate să-și privească conturile bancare, acțiunile și obligațiunile financiare, spunând alături de ceilalți bogați nechibzuți: „Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea și înveselește-te!” (Luca 12:19).

Când vine vorba de somn, muncitorul este în avantaj, putând să doarmă mult mai bine. Fie că a mâncat din belșug, fie că a luat doar o gustare, el se poate odihni fără grijă. De cealaltă parte a orașului, bogatul nu poate dormi, fiind muncit de griji legate de bursă, de pericolul de a fi prădat sau de delapidări. El trebuie să ia tot felul de medicamente care să-i calmeze nervii de la stomac.

Solomon a văzut că stocarea bogățiilor atrage după sine consecințe dezastruoase. Iată un om care avea rezerve imense de bogății, dar în loc să le folosească în scopuri constructive, le-a ținut numai pentru el.

Dintr-odată a intervenit o mare calamitate, cum ar fi căderea bursei, și toți banii săi au dispărut. Deși omul respectiv avea un fiu, n-a putut să-i lase nici o avere, căci devenise falit.

Cu mâna goală venise din pântelele mamei sale și cu mâna goală se întorcea în țărână. În pofida tuturor banilor pe care reușise să-i strângă în timpul vieții, iată că acum moare sărac de-a binelea.

Cecil Rhodes a petrecut mulți ani exploatând resursele naturale ale Africii de Sud. Pe patul de moarte, iată ce a afirmat, plin de căință: Multe am dobândit în Africa. Am diamante, aur și terenuri de pământ, dar acum pe toate trebuie să le las în urma mea. Nici un lucru din cele pe care le-am agonisit nu-l pot lua cu mine. Nu am căutat comorile veșnice. Prin urmare, acum nu mai am absolut nimic.

Solomon spune că acesta e un mare rău o groaznică calamitate. Banii ar fi putut fi folosiți în scopuri utile, ce ar fi adus mult bine, timp îndelungat. Iată însă că el pleacă din lumea aceasta gol, cum venise, neavând cu ce să se laude pentru toată munca sa. A muncit pentru vânt.

Tragedia este și mai mare prin faptul că ultimele zile ale acestui om sunt pline de durere, suferință, boala și mânie. Viața sa a fost ca un revers al Cenușăresei - de la bogății la zdrențe.

Desigur, într-un sens, orice om care moare lasă în urmă totul. Dar aici Predicatorul pare să scoată în evidență nebunia de a aduna bani, când ar putea să-i folosească în scopuri utile, pentru ca apoi să-i piardă pe toți iar la urmă să nu se aleagă cu nimic după o viață de trudă.

Prin urmare, cea mai bună strategie este să te bucuri de activitățile comune ale vieții cotidiene - să mănânci, să bei și să muncești. Apoi, indiferent ce se va întâmpla, nimic nu-ți poate răpi una din plăcerile pe care deja le-ai gustat. Chiar în cele mai bune condiții, viața este foarte scurtă; așadar de ce să nu te bucuri de viață, cât o mai ai?

Solomon consideră că este o situație ideală când Dumnezeu îi dăruiește omului avere și bogății și, în același timp, îi dă și capacitatea de a se bucura de ele, de a fi mulțumit cu soarta sa în viață și de a putea aprecia munca sa. Această combinație de împrejurări este un dar de la Dumnezeu sau cum am putea spune noi: „asta da viață!”

Un asemenea om nu mai deplânge scurtimea vieții sau tragediile și inegalitățile ei, deoarece Dumnezeu îi ține mintea ocupată cu bucuria actualelor circumstanțe.

Există o crudă ironie în viață, ce-i apasă din greu pe oameni. Este vorba de omul căruia Dumnezeu i-a dăruit tot ce-și poate dori inima lui pe planul averilor și al bogățiilor, împreună cu onoare, dar, din nefericire, Dumnezeu nu-i dă și capacitatea de a se bucura de aceste lucruri. Observați că Solomon nu-l blamează pe Dumnezeu pentru faptul că l-a deposedat de capacitatea de a se bucura de bogățiile sale. Apoi o moarte prematură îl văduvește pe om de capacitatea de a se bucura de bogățiile sale. El lasă toate bunurile sale unui străin, iar nu fiului său ori unei rude apropiate. Desigur toate acestea fac ca viața să pară lipsită de sens sau o maladie malignă.

Chiar dacă un om are familie numeroasă și trăiește până la adânci bătrâneți, aceste îndurări supreme de la Dumnezeu nu înseamnă nimic dacă nu se poate bucura de viață sau dacă nu are parte de o înmormântare cum se cuvine la sfârșit. De fapt, un copil născut mort este mai de invidiat decât el.

Nașterea prematură vine în deșertăciune și se duce în întuneric sau anonimitate. Numele său este acoperit de obscuritatea celui care nu s-a născut niciodată și nici nu a murit.

Deși un copil născut mort nu vede niciodată soarele și nu știe nimic, totuși el se bucură de mai multă odihnă decât cei zgârcit. El nu trăiește experiența groaznicelor perversități ale vieții.

Chiar dacă zgârcitul ar trăi de două ori o mie de ani, ce rost ar avea dacă el n-a reușit să se bucure de lucrurile vieții? De fapt el împărtășește aceeași soartă ca și copilul născut mort, în sensul că ambii se coboară în mormânt.

Motivul principal pentru care muncește omul este ca să cumpere hrană pentru el și pentru familia sa. Ciudat este însă că el nu este niciodată mulțumit. Cu cât crește venitul său, cu atât cresc și dorințele sale. Și astfel mulțumirea devine pentru el o fată morgana.

Și iată cum, în această căutare zadarnică, înțeleptul nu are nici un avantaj asupra nebunului. Și chiar dacă un sărac ar ști cum să facă față vieții mai bine decât restul oamenilor, el nu e cu nimic mai avantajat.

Mult mai bine este să te mulțumești cu mâncarea ce ți se pune înainte, decât să poțestești mereu ceva mai bun. Această poftă de a avea totdeauna mai mult este de asemenea o goană după vânt. După cum a spus Leupold, este ca „alergarea pofticiosului de la un lucru la altul, într-o căutare febrilă după adevărata satisfacție.”

Indiferent ce este omul, bogat sau sărac, înțelept sau nebun, bătrân sau tânăr, deja i s-a dat numele de om. Aici om traduce termenul ebraic adam, însemnând „lut roșu.” Cum poate lutul să se certe cu Creatorul?

Realitatea simplă, conform Predicatorului, este că nimeni nu știe ce e mai bine pentru el în această viață deșartă a umbrelor. Și nimeni nu știe ce se va întâmpla pe pământ după plecarea sa în veșnicie.

Nota tristă de la sfârșitul capitolului 6 a fost că omul nu poate stabili ce este mai bun pentru el sub soare. Dar Solomon are totuși câteva idei privitoare la câteva lucruri care sunt bune și altele care sunt mai bune. Aceasta e tema capitolului 7. De fapt, cuvintele bun și mai bun luate împreună apar aici cu o frecvență mai mare decât în oricare alt capitol din VT.

Predicatorul spune că ziua morții este mai bună decât ziua nașterii. Este una din acele afirmații care ne pune pe gânduri. Este ea oare o axiomă generală sau Solomon s-a referit aici doar la un om cu un nume bun? Când se aplică la credincioșii adevărați, observația este, în fapt, adevărată. Dar nu poate să fie adevărată și în cazul celor care mor cu păcatele nemărturisite și neiertate.

În continuare Solomon decide că este mai bine să te duci într-o casă de jale (la o înmormântare), decât să te îndopi la un banchet. Moartea este sfârșitul tuturor oamenilor și când suntem confrunțați cu ea în cazul altora, facem dintr-odată bilanțul și ne gândim la propria noastră plecare spre cele veșnice.

Fiecare persoană cu scaun la cap trebuie să țină seama de realitatea morții și să posede o filozofie de viață care să-i permită să înfrunte acea clipă inevitabilă cu seninătate. Evanghelia ne vorbește despre Mântuitorul, care, prin intermediul morții, l-a nimicit pe cel ce are puterea morții, adică pe diavolul, și care îi izbăvește pe toți cei care, prin frica de moarte, sunt toată viața ținuți în robie (Evrei 2:14-15).

Un alt lucru superior: întristarea este mai bună decât râsul. Predicatorul era convins că seriozitatea face mai mult decât ușurătatea, întrucât cea dintâi acutizează mintea, ajutând-o să se ocupe de marile probleme ale vieții, pe când frivolitatea duce la risipă de timp, împiedicându-i pe oameni să trateze lucrurile cu adevărat importante din viață.

M-am plimbat o milă cu Plăcerea;

Pe drum, ea o clipă nu tăcu;

Dar după toate cele spuse,

Sunt eu oare mai înțelept?

M-am plimbat o milă cu întristarea;

Și tot drumul ea o vorbă nu suflă;

Dar vai, ce învățăminte scumpe îmi fu dat să primesc de la ea!

-R. Browning Hamilton

Căci prin întristarea feței inima se face mai bună. Este unul din paradoxurile vieții faptul că bucuria coabitează cu întristarea. Chiar filosofi păgâni au atribuit calități terapeutice suferinței și întristării. Dar dacă acest principiu este doar în parte valabil pentru necredincios, el este glorios de adevărat în cazul copilului lui Dumnezeu. Întristările și suferințele de aici sunt mijlocul prin care se dezvoltă harurile în viața sa. Ele îl ajută să aprecieze cu alți ochi suferințele lui Cristos și să-i poată mângâia pe alții când trec prin încercări similare. În plus, ele sunt o arvună a slavei viitoare (Romani 8:17).

Mintea unei persoane înțelepte își păstrează echilibrul și seninătatea în prezența morții. Un astfel de om poate să facă față întristării și presiunii, deoarece are rădăcinile adânc înfipte. Nebunii nu pot rezista însă în fața unor crize de proporții. Ei încearcă să acopere sunetele vieții cu râs și veselie. Ei evită contactul cu spitalul și cu morga deoarece resursele lor superficiale nu-i dotează cu tăria necesară pentru a rămâne în picioare când sunt confrunțați cu presiunile vieții.

Mai este și altceva care este mai bun. „Mai bine să ascuți mustrearea înțeleptului decât să ascuți cântecul celor fără minte.” Critica constructivă instruește, corectează și previne. Veselia deșartă a nebunilor nu realizează nimic de valoare perenă.

„Căci râsul celor fără minte este ca pâraitul spinilor sub căldare” - adică se dă în spectacol și face mult zgomot, dar e neproductiv. Spinii arzând pot pârai sau sări, dar nu constituie un bun combustibil. Se emană puțină căldură și focul se stinge repede. Este un zgomot fără eficiență, spumă fără substanță.

Chiar și o persoană înțeleaptă acționează nehibzuit când devine un opresor înșelător. El devine ahtiat nebun după putere, pierzându-și simțul echilibrului și al reținerii. Și toți cei ce se complac în corupție și escrocherie nu fac altceva decât să-și corupă propriile minți. Odată ce acceptă șpaga, își pierde capacitatea de a judeca nepărtinitor.

Lui Solomon i se pare că „mai bun este sfârșitul unui lucru decât începutul lui.” Probabil că se gândește la extraordinara inerție care trebuie adesea învinsă pentru a începe un proiect și la truda și disciplina de care e nevoie în fazele ei inițiale. Apoi, prin contrast, există simțul realizării și satisfacției care îi însoțește împlinirea. Dar nu-ți trebuie multă intuiție pentru a realiza că regula nu se respectă totdeauna. Sfârșitul faptelor neprihănite este mai bun decât începutul, dar sfârșitul păcatului este mai rău. Ultimele zile ale lui Iov au fost mai bune decât începutul vieții lui (Iov 42:12), dar sfârșitul celor răi este inimaginabil de groaznic (Evrei 10:31).

Predicatorul s-a aflat pe teren mai sigur când a zis: „mai bine cel răbdător în duhul său decât cel mândru în duhul său.” Răbdarea este o virtute atrăgătoare, în timp ce mândria este păcatul originar.

Răbdarea îl face pe om potrivit pentru a beneficia de aprobarea lui Dumnezeu (Romani 5:4), în timp ce mândria îl face numai bun pentru nimicire (Proverbe 16:18).

Mai departe, suntem avertizați împotriva tendinței de a scăpa hăturile din mâini, adică a ne enerva. Lipsa stăpânirii de sine dezvăluie o evidentă slăbiciune de caracter. Cineva spunea că poți cântări un om după greutatea care trebuie să-l apese ca să-și piardă cumpătul. Și dacă ținem supărarea, nutrim resentimente, ne dăm în vileag, prezentându-ne ca nebuni. Oamenii inteligenți nu-și strică viețile printr-o comportare atât de nesăbuită.

O altă activitate nechibzuită este să trăiești în trecut. Când îi tot dăm în continuu cu „vremurile bune de altă dată” și am dori să se întoarcă, fiindcă, spunem noi, au fost atât de minunate - ei bine, atunci trăim într-o lume ireală. Mai bine să înfruntăm condițiile așa cum sunt și să trăim victorioși în pofida lor. Mai bine să aprinzi o lumânare decât să blestemi întunericul.

Gândul lui Solomon cu privire la înțelepciune și moștenire poate fi înțeles în mai multe feluri. Mai întâi, „înțelepciunea prețuiește cât o moștenire” sau cum se spune în versiunile NKJV; și NASB: înțelepciunea este bună cu o moștenire; adică ea îl învrednicește pe beneficiar să-și administreze moștenirea cu atenție. În al doilea rând, înțelepciunea este bună ca o moștenire; dacă cineva ar putea alege doar o singură moștenire, înțelepciunea ar fi o alegere bună. În al treilea rând, înțelepciunea este la fel de bună ca o moștenire; este o sursă de câștig. De asemenea, este un avantaj pentru „cei ce văd soarele”, adică pentru cei care trăiesc pe pământ. Cum se realizează acest lucru ni se explică în versetul 12.

Înțelepciunea se aseamănă cu banii prin faptul că și un element, și altul oferă o oarecare protecție. Cu banii, omul se poate asigura împotriva pierderilor fizice și financiare, în timp ce înțelepciunea oferă protecție suplimentară în fața pericolelor de natură morală și spirituală. De aceea înțelepciunea este superioară; ea păstrează viețile posesorilor ei, nu doar averile lor.

Când ne amintim că Cristos este înțelepciunea lui Dumnezeu și că cei care-L găsesc pe El găsesc viața, atunci realizăm infinita superioritate a înțelepciunii, în El sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și cunoașterii (Coloseni 2:3).

Un lucru pe care o persoană înțeleaptă îl va face este să ia în considerare controlul suveran al lui Dumnezeu asupra tuturor chestiunilor. „Cine poate să îndrepte un lucru, dacă El l-a făcut strâmb?” Cu alte cuvinte, cine ar reuși în încercarea de a contramanda voința Lui? Decretele Lui sunt imuabile și nesupuse manipulărilor omenești.

În felul în care a rânduit viețile noastre, Dumnezeu a găsit de cuviință să îngăduie vremuri de prosperitate și vremuri de strâmtorare. Când vine prosperitatea, ar trebui să ne bucurăm și să profităm de ea. În ziua nenorocirii, trebuie să realizăm că Dumnezeu trimite și binele și răul, fericirea și necazul, așa încât omul nu știe ce urmează să se întâmple în viitor. Asta poate fi atât un semn al îndurării Sale, cât și o frustrare.

Aici s-ar putea să avem și gândul potrivit căruia Dumnezeu amestecă binele și răul, pentru ca oamenii să nu poată să-l bage de vină.

În oricare caz, concluziile sunt în mod distinct subsolare. Ele nu se ridică deasupra cârnii și sângelui.

Avem o expresie „Acum am văzut totul” când asistăm la situații neașteptate, paradoxale, la surprize cu totul și cu totul ieșite din comun. Acesta pare să fie sensul celor spuse de Solomon aici. În cursul vieții lui deșarte, el a văzut toate felurile de contradicții. El a văzut oameni drepti murind în tinerețe și pe cei răi ajungând la bătrânețe.

Deoarece Predicatorul n-a putut depista o relație fixă între neprihănire și binecuvântare pe de o parte și păcat și pedeapsă, pe de altă parte, el a decis că cea mai bună politică este să evite extremele. Această concluzie superficială și nebiblică e cunoscută sub denumirea de „calea de mijloc” sau aurea mediocritas.

Prin evitarea neprihănirii extreme și a înțelepciunii excesive, omul poate scăpa de nimicire prematură. Dar această concluzie este, desigur, falsă! Standardul lui Dumnezeu pentru copiii Săi este ca ei să nu păcătuiască (1 Ioan 2:1). Iar garanția pe care le-o dă El copiilor Săi este că sunt nemuritori până când își vor fi încheiat lucrarea.

Celălalt pericol, după părerea lui Solomon, era răutatea extremă. Omul nesăbuit poate fi răpus și înainte de termen. Prin urmare, calea de mijloc este idealul spre care ar trebui să tindem, spune Predicatorul.

Este clar ca acestea sunt raționamente omenești, nu revelații divine. Dumnezeu nu poate trece cu vederea păcatul sub nici o formă. Standardul Lui este întotdeauna perfecțiunea.

Conform Predicatorului, cea mai bună politică este să înțelegi acest fapt - soarta morții premature a celui exagerat de neprihănit - și să nu lași să-ți scape nici opusul - autodistrugerea celui nesăbuit. Cel ce se teme de Dumnezeu (alegând calea de mijloc) va scăpa de ambele pericole.

Acest sfat îl pune, în mod eronat, pe Dumnezeu într-o poziție de moderație față de păcat și fărădelege. Dar sfatul a derivat din observațiile pe care le-a făcut Solomon sub soare. Dacă scăpăm acest lucru din vedere, vom rămâne perplecși în fața unei atari filosofii de o evidentă tentă lumească.

Solomon crede că înțelepciunea oferă mai multă putere și protecție unui om decât oferă zece conducători unei cetăți, ceea ce înseamnă că înțelepciunea este mai mare decât forța armelor. Dumnezeu nu e neapărat de partea celor mai mari batalioane.

Faptul că acest verset începe cu fiindcă demonstrează că este vital legat de cuvintele precedente. Dar, care este legătura? Legătura este că toți avem nevoie de beneficiile înțelepciunii pe care ne-a prezentat-o până acum Predicatorul, fiindcă toți suntem imperfecti. Nu este nici unul care să fie absolut neprihănit în el însuși, care să facă binele tot timpul și care să nu păcătuiască niciodată.

În general se crede că versetul 20 ar propovădui universalitatea păcatului și această aplicație este legitimă. Dar în contextul său, scrie Leopold, versetul ne spune de ce avem nevoie de o alianță mai consistentă cu acel gen de înțelepciune ce tocmai ni s-a prezentat.

Un sentiment sănătos al propriei noastre imperfectiuni ne va ajuta să primim criticile fără să ne poticnim. Dacă auzim un slujitor blestemându-ne, deși ne este mult inferior pe scara socială, ne putem întotdeauna bucura că nu ne cunoaște mai bine, fiindcă atunci ar avea mai multe de blestemat! Când Șimei l-a blestemat, pe David, Abișai a vrut să-i taie capul, dar replica lui David a lăsat să se înțeleagă că blestemele proferate de Șimei nu erau întru totul neîntemeiate (2Samuel 16:5-14).

Și să nu uităm niciodată că și noi am fost vinovați de același lucru. De multe ori i-am blestemat și noi pe alții în inima noastră. De aceea, nu prea ne putem aștepta ca alții să fie perfecți când noi înșine suntem atât de departe de perfecțiune.

Aceasta este una din frustrările unui perfecționist. El vrea ca totul și toți din jurul lui să fie perfecți, dar trăiește într-o lume a imperfecțiunii - și nici el însuși nu poate atinge țelul stabilit pentru alții.

Predicatorul a făcut uz de extraordinara sa înțelepciune pentru a analiza toate compartimentele vieții. El a vrut să fie suficient de înțelept pentru a dezlega toate tainele și a descâlci toate încurcăturile. Dar pentru că făcea toate aceste cercetări despărțit de Dumnezeu, el a constatat că i-au scăpat răspunsurile supreme. Fără o revelație specială, viața rămâne o enigmă de nedezlegat.

Explicațiile lucrurilor așa cum există ele sunt îndepărtate, inaccesibile și extrem de adânci. Lumea este plină de enigme. Tărâmul necunoscutului rămâne neexplorat. Suntem frământați de taine și întrebări fără răspuns.

În pofida eșecului său de a găsi răspunsuri, Solomon a căutat cu înfrigurare și perseverență o înțelepciune superioară și rezolvarea ecuației umane. El a dorit să înțeleagă răutatea prostiei, chiar a nechibzuinței și nebuniei, adică, de ce se dedau oamenii la desfrâu și rușine.

În acest sens, el s-a gândit mai ales la o femeie ușoară sau o prostituată - o femeie a cărei influență este mai amară decât moartea. Minte ei este plină de șiretlicuri prin care să momească bărbații, iar cei prinși în mrejele ei sunt legați ca-n lanțuri. Orice om a cărui dorință este să-l fie pe plac lui Dumnezeu va scăpa de cursele ei, dar cel ce se joacă cu păcatul va da negreșit de ea și va fi prins în mrejele ei.

Este foarte posibil ca femeia de aici să fie un tip al lumii sau al înțelepciunii lumii (Coloseni 2:8; Iacov 3:15).

Versetele 27-29 par să exprime dezamăgirea generală resimțită de Solomon față de semenii săi, adică celelalte ființe umane. Ori de câte ori făcea cunoștință cu cineva, avea mari speranțe, dar după ce ajungea să cunoască mai bine persoana respectivă, speranțele îi erau spulberate. Nimeni nu se ridica la înălțimea idealului său, nici unul nu era pe măsura așteptărilor sale. Poate că întâlnea o persoană atrăgătoare și se gândea. Trebuie să cunosc persoana respectivă mai îndeaproape. Aș dori să clădesc o prietenie mai intimă cu ea. Dar cu cât ajungea s-o cunoască mai bine pe această cunoștință, cu atât mai deziluzionat era. El a constatat că nu există nici un străin perfect și că, după cum spune proverbul englez, Familiarity breeds contempt (sau, cum am spune pe românește: „Dacă-i dai nas lui Ivan ți se suie pe divan” n.tr.).

Solomon a decis să facă totalul prietenilor în care a găsit o oarecare măsură de satisfacție reală și speranțe împlinite. Dintre toți oamenii pe care i-a cunoscut, pe câți i-a considerat ca adevărați „frați de cruce”? De nenumărate ori a căutat persoana desăvârșită, dar n-a găsit nici una. Toți cei pe care i-a cunoscut aveau cusururi și slăbiciuni de caracter. Tot ce a descoperit a fost că oamenii buni se întâlnesc rar iar femeile bune și mai rar. A găsit un om între o mie care să se apropie de idealul său, adică un bărbat loial, pe care să te poți bizui - un prieten altruist.

Dar n-a găsit nici o femeie la o mie care să-l impresioneze ca o candidată cât de cât apropiată de idealul său de excelență. N-a găsit nici o femeie între toate acestea. O atare izbucnire de șovinism bărbătesc și prejudecată față de femei ne este cu neputință de înțeles și inadmisibil, ba chiar insultător, celor din vremea noastră, dar asta se datorează faptului că sistemul nostru de valori se întemeiază pe principii creștine. În schimb pentru evreul ortodox nu ar fi deloc o expresie șocantă. În definitiv, el mulțumește zilnic lui Dumnezeu că nu s-a născut femeie! Totodată afirmația lui Solomon nu ar fi deloc șocantă pentru unii bărbați aparținând altor culturi, în cadrul cărora femeile sunt privite ca simple obiecte, tratate ca sclavi și considerate proprietate.

Comentatorii se dedau aici la tot felul de exhibiții și jonglerii de interpretare, cu scopul de a mai îndulci nițel efectul tăietor al asprelor cuvinte rostite de Solomon în acest punct. Dar oricât de bine intenționate ar fi eforturile lor, rezultatul este sortit eșecului. Faptul rămâne că Predicatorul a vrut să spună exact ceea ce a spus! Iar concluzia sa e împărtășită și azi de atâția bărbați din toate lumea, a căror concepție este firească și mărginită doar la lumea actuală.

Concepția lui Solomon despre femei a fost groaznic de unilaterală. G. Campbell Morgan a oferit o opinie mai echilibrată când a spus: Influența femeilor este cât se poate de decisivă fie în bine, fie în rău. Am auzit odată unui din cei mai fini observatori afirmând că nici o mișcare importantă de ridicare a nivelului omenirii n-a fost generată în istoria omenirii fără contribuția influentă a femeii. Dacă o evaluare atât de superlativă poate fi susținută cu dovezi reale rămâne de văzut. Însă eu cred că există un sâmbure de adevăr în această afirmație. Totuși la fel de adevărată este și afirmația că femeile au jucat un rol înfiorător de mare în coruperea omenirii. Când femeile unei națiuni au un caracter nobil, viața acelei națiuni e sănătoasă. Când însă un popor are parte de femei stricate, puține șanse de supraviețuire i-au rămas. Femeia este ultima fortăreață a binelui sau răului. Compasiunea și cruzimea îmbracă forme extreme la ea.'

Ulterior Solomon s-a răscumpărat, compunând unul din cele mai alese omagii aduse femeii - capitolul 31 din cartea Proverbe. În cartea Ecclesiastul el scrie din perspectiva pământească a celui dominat de prejudecăți față de femei, dar la Proverbe 31 el scrie de pe culmile elevate ale revelației divine.

Odată cu apariția credinței creștine, femeia a atins piscurile cele mai înalte ale ascendenței ei spre demnitate și respect. Domnul Isus este cel mai fidel Prieten și Emancipator al ei.

În timp ce Predicatorul medita la nesfârșitele sale dezamăgiri față de oamenii pe care i-a cunoscut, el a tras concluzia corectă că omul a căzut din starea sa inițială. Cât de adevărate sunt aceste cuvinte! Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său și după asemănarea Sa. Dar omul a umblat cu multe șiretlicuri păcătoase care au denaturat și ruinat chipul divin din el.

Dar chiar și în starea sa decăzută, omul continuă să manifeste o foame intuitivă de a atinge perfecțiunea. Toată viața și-o petrece căutând partenerul perfect de viață, slujba perfectă, situația și locul perfect în toate. Dar nu poate găsi perfecțiunea nici la alții, nici la el însuși. Necazul este că această căutare a sa după perfecțiune se limitează la sfera de sub soare. Numai o singură viață perfectă a fost trăită pe acest pământ și anume viața Domnului Isus Cristos. Dar acum El Se află deasupra soarelui, preamărit la dreapta lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu împlinește foamea omului după perfecțiune doar cu Cristos - cu nimeni altul și cu nici un alt lucru.

În pofida eșecului înțelepciunii umane de a rezolva problemele sale, Solomon l-a admirat totuși pe omul înțelept mai mult decât pe ceilalți. Nimeni altul nu este calificat să cerceteze sensurile ascunse ale lucrurilor. În ce-l privește pe Predicatorul Rege, înțelepciunea se oglindește chiar în înfățișarea fizică a cuiva. Fața sa radiază iar asprimea de pe chip este îndulcită.

Înțelepciunea te învață cum să te porțorți în prezența regelui, fie că prin rege se înțelege Dumnezeu, fie un monarh pământean. Mai întâi de toate, înțelepciunea incută supunerea, obedița. Textul original al părții a doua a acestui verset este dificil de înțeles, fiind posibile mai multe variante, după cum rezultă și din următoarele traduceri.

și asta cu privire la jurământul lui Dumnezeu (KJV).

din pricina jurământului înaintea lui Dumnezeu (NASB).

din pricina jurământului tău în fața lui Dumnezeu (NKJV).

Jurământul de aici se referă probabil la jurământul de fidelitate pe care-l face cineva în fața guvernului sau la jurământul de credință făcut în fața lui Dumnezeu prin care El a dat autoritate regilor să domnească (de ex. Psalmi 89:35).

Neclaritatea persistă și în versetul 3. Am putea înțelege din acest verset că se recomandă să ieși din prezența regelui de îndată ce se ivesc probleme. Sau dimpotrivă sfatul ar putea fi că nu e înțelept să ieși în grabă din prezența monarhului, fie cuprins de mânie, fie de neascultare, obrăznicie sau pentru că ai refuzat să faci ceea ce ți-a cerut (KJV, NASB, NKJV).

În orice caz ideea subliniată de acest text este că nu e înțelept să te opui unui rege, întrucât are autoritatea de a face tot ce vrea.

Ori de câte ori un rege vorbește, cuvântul lui e sprijinit de forța de care dispune. Este suprem și nu poate fi pus în discuție de supușii săi.

Cei care ascultă porunca regelui nu au de ce se teme de dezaprobarea maiestății sale. Înțelepciunea te învață ce se cuvine să faci, cât și timpul potrivit și procedura în care trebuie să aduci la îndeplinire edictele regale.

Există un mod corect și unul greșit de a face un lucru, după cum este și un timp corect și unul greșit în care să-l faci. Necazul cel mai mare de care se lovește omul este că nu poate discerne aceste clipe ale destinului.

Atâtea lucruri el nu știe să le facă, nici cum să le facă. Nu poate ști viitorul - ce se va întâmpla și când.

El nu poate opri duhul său să plece, după cum nu poate stabili clipa morții sale. El nu se poate lăsa la vatră din acest război pe care-l poartă moartea fără încetare împotriva lui. Nu poate primi nici o scutire sau amânare sub nici o formă de răutate la care se poate deda.

Există unele lucruri pe care Predicatorul le-a observat pe când studia viața sub soare, într-o lume în care un om îl zdrobește pe altul sub călcâi, în care un om își exercită autoritatea asupra altuia în dauna sa.

Atâtea aspecte ale vieții sunt superficiale. Cel rău moare și este îngropat. Cândva făcea pelerinaje la lăcașul de închinăciune. Acum după ce a trecut la cele veșnice, oamenii îl laudă pentru pioșenia sa în însăși cetatea în care își pusese în aplicare planurile sale nelegiuite. Religia poate fi o fațadă în spatele căreia se ascunde necinstea. Este atât de deșartă și lipsită de sens!

Termenele nesfârșite de amânare la un proces și prelungirea rostirii sentinței și pedepsirii infractorilor nu face altceva decât să încurajeze nerespectarea legii și să creeze o atitudine de dispreț la adresa sistemului juridic. Deși este important să li se garanteze tuturor acuzaților accesul la un proces echitabil în justiție, se poate ajunge în situația nedorită în care „drepturile” răufăcătorului sunt protejate peste măsură, în dauna drepturilor victimei. Administrarea echitabilă, imparțială și grabnică a actului de justiție are un puternic efect de disuasiune și de prevenire a criminalității. Pe de altă parte, amânările interminabile îi încurajează pe infractori să calce legea cu și mai multă impunitate. Acesta e motivul pentru care fie că scapă nepedepsiți, fie se aleg cu o sentință ușoară. Ei își spun că le merge, că vor scăpa basma-curată.

Deși Solomon a văzut unele excepții de la această regulă, totuși el a fost încredințat că cei ce se tem de Dumnezeu o duc mai bine, în cele din urmă. Chiar dacă un răufăcător înrăit ajunge să trăiască până la adânci bătrânețe, excepția aceasta nu anulează regula potrivit căreia neprihănirea va fi, în cele din urmă, răsplătită, pe când viața celui nelegiuit este aspră.

Predicatorul era convins că cel rău este, în ultimă instanță, un faliment, că va pierde. Prin eșecul său de a se teme de Dumnezeu, el se condamnă la o viață scurtă. Viața lui e trecătoare ca o umbră.

Solomon pare să alterneze între regula generală și câteva excepții șocante. Uneori oamenii drepi par să fie pedepsiți ca și când ar fi răi. Iar alții oameni răi par să fie răsplătiți ca și când ar fi persoane cumsecade și cetățeni cu o bună reputație. Aceste abateri de la ceea ce credea el că trebuie să fie norma l-au făcut pe Regele Filozof să rămână profund dezamăgit de deșertăciunea vieții.

Singura soluție logică, în opinia sa, este să te bucuri de viață cât mai poți. Nu este nimic mai bun sub soare decât să mănânci, să bei și să te distrezi. Asta-i rămâne cuiva din toată truda sa pe parcursul vieții pe care i-o dă Dumnezeu în această lume. Lui Solomon nu-i plac promisiunile unei vieți de apoi, Ce-i acum și aici - asta dorește să aibă el!

Prin urmare, Predicatorul s-a consacrat sarcinii de a găsi toate răspunsurile. Și-a instruit mintea să studieze filozofia, punându-și în gând să găsească resorturile ascunse ale activităților vieții - sarcină care te face să nu ai somn, nici ziua, nici noaptea.

Apoi a constatat că Dumnezeu a aranjat lucrurile de așa natură încât omul să nu poată reasambla toate componentele unui tablou din segmente decupate. Indiferent cât de mult s-ar strădui, nu va ieși la liman. Și oricât de strălucit ar fi, nu va putea găsi răspunsuri la toate întrebările.

În capitolul 9, Predicatorul a luat toate acestea în considerare, încercând să aibă o perspectivă cât mai cuprinzătoare și mai exhaustivă. A văzut că oamenii buni și oamenii înțelepți și tot ce fac aceștia sunt în mâna lui Dumnezeu. Dar dacă acest lucru li se întâmplă ca semn al iubirii sau urii lui Dumnezeu, asta n-o știe nimeni. Întregul viitor este necunoscut și cu neputință de a fi cunoscut; orice se poate întâmpla.

Ceea ce face ca totul să fie atât de enigmatic este faptul că cei neprihăniți și cei răi, cei buni și cei răi, cei curați și cei necurați, închinătorul și neînchinătorul toți sfârșesc în același loc - în mormânt! Cât privește încercarea de a scăpa din ghearele morții, neprihănitul nu are nici un avantaj asupra celui rău. Cei ce jură sunt în aceeași strâmtoare ca cei ce nu jură.

Iată marea nenorocire a vieții: faptul că moartea îi atinge în final pe oamenii din toate păturile sociale. Oamenii pot trăi vieți deșănțate, pline de nebunie, pentru ca la urmă să-i aștepte moartea. Oare nu este asta o cumplită nedreptate, ca moartea să pună capăt existenței?

Cât trăiește omul, mai este nădejde. Adică mai are la ce spera, poate privi cu încredere în viitor. În această privință, un câine viu este mai bun decât un leu mort. Aici câinele e prezentat nu ca cel mai bun prieten al omului, ci ca reprezentant al celor mai josnice forme ale vieții animale. Leul în schimb este regele fiarelor, falnicul și puternicul stăpân peste ele.

Cel puțin cei vii știu că vor muri, dar morții nu mai știu nimic despre ce se petrece în lume. Învățătorii falși recurg mereu la acest verset pentru a încerca să demonstreze că sufletul adoarme când omul moare; că acesta n-ar mai fi conștient când își dă duhul. Dar este total lipsit de sens să încerci să clădești o doctrină despre viața de apoi pe baza acestui verset sau a acestei cărți pe care o studiem. După cum s-a subliniat de nenumărate ori, Eclesiastul reprezintă concluziile cele mai avansate ale omului în căutarea de către acesta a răspunsurilor „sub soare” Sunt prezentate aici concluzii bazate pe observații și pe logică, iar nu pe revelația divină. Este gândirea unui om înțelept, dacă n-ar avea o Biblie.

Ce ai crede dacă ai vedea pe cineva murind, urmărind cum trupul îi este coborât în groapă, știind că în cele din urmă se va întoarce în țărână? Poate că ți-ai zice: Iată, totul s-a sfârșit! Prietenul meu nu mai știe nimic acum. Nu se mai poate bucura de nici o activitate. A uitat totul și în curând el însuși va fi uitat.

Și exact așa stau lucrurile - și-a spus Solomon. După ce a murit cineva, nu mai este nici dragoste, nici ură, nici invidie nici vreo altă emoție umană. Niciodată persoana respectivă nu va mai lua parte la activitățile și experiențele proprii acestei lumi.

Și astfel din nou Predicatorul revine la concluzia sa de bază: trăiește-ți viața, distrează-te, savurează mâncarea, înveselește-ți inima cu vin. Dumnezeu deja a aprobat ceea ce faci și-ți spune că din punctul Lui de vedere totul e în ordine.

Poartă îmbrăcăminte cu culori vii, nu străie de doliu! Toarnă parfum pe cap, nu cenușă. Unii oameni cred că lumea a fost creată pentru ca doar să ne veselim și să petrecem în ea - printre aceștia numărându-se și Solomon.

Bucuriile relației de căsnicie trebuie exploatate la maximum, cât mai este posibil. Din moment ce e o viață plină de deșertăciune cea pe care o trăiești, se merită s-o trăiești din plin. Bucură-te de fiecare zi în parte, deoarece cu asta te vei alege din toată truda și necazul tău.

Versetele 7-9 sunt izbitor de similare cu următorul pasaj din epopeea lui Ghilgameș, o străveche operă literară despre nemurire și despre marele diluviu:

De când l-au creat zeii pe om

Moartea i-au rânduit,

Viața în mâinile lor o dețin,

O, tu Ghilgameș, umple-ți pântecul!

Zi și noapte bucură-te,

Ceas de ceas veselește-te.

Hainele să-ți fie luminoase,

Capul ți-l purifică, spală-l cu apă.

Să-ți dorești copiii pe care mâna ta-i posedă.

Iar la sân nevasta ți-o dezmiardă.

Semnificația acestui pasaj nu constă în faptul că un autor ar fi copiat de la celălalt, ci că înțelepciunea omului sub soare îl conduce la aceleași concluzii. Cel puțin asta m-a impresionat când am citit prezentarea concisă a umanismului de către Denis Alexander, și ce ne oferă acesta nouă celor din vremea de acum: Modelul umanist este totuși o pilulă greu de înghițit. Ca reprezentant al generației de la finele secolului al douăzecilea, formată în cea mai mare parte din tineri sub vârsta de treizeci de ani, eu sunt rugat mai întâi să cred că sunt produsul unui proces exclusiv evolutiv. Singurele cerințe prealabile pentru acest proces sunt prezența materiei, timpului și întâmplării. Din pricina faptului că în urma unui ciudat capriciu ai sorții eu și alți oameni suntem singurele structuri fizice care ne-am nimerit să fim înzestrați cu conștiința propriei noastre existențe, acum eu trebuie să mă consider pe mine însumi și pe alții mai valoros decât alte structuri fizice, ca de exemplu iepurii, copacii sau pietrele, cu toate că peste o sută de ani atomii trupului meu descompus s-ar putea să nu se mai distingă de ai altora. Mai mult, masa de atomi vibranți din capul meu are, chipurile, mai multă semnificație decât cei din capul unui iepure, de pildă.

În același timp, mi se spune că moartea este sfârșitul, punctul terminus. Raportat la scara timpului evoluției, viața mea este un abur care curând se risipește. Orice sentimente de dreptate sau nedreptate aș avea în această viață, toate strădaniile mele, toate deciziile mele cele

mai importante vor fi înghițite în cele din urmă în nesfârșitul marș al timpului. Peste câteva milioane de ani, o simplă minusculă picătură în comparație cu suma totală a istoriei, memoria celei mai frumoase literaturi, arta cea mai măiestră, până și viețile cele mai strălucite vor fi cu toate îngropate în inexorabila descompunere a celei de-a doua legi a termodinamicii. Hitler și Martin Luther King, James Sewell și Francis de Assisi, Președintele Mao și Robert Kennedy -vor fi cu toții șterși și risipiți în hăul lumii necugetătoare.

Prin urmare, mi se spune, trebuie să îndrept cum pot o lucrare prost făcută. Deși mă încercă puternice sentimente de transcendență, o convingere profundă că nu sunt doar o întâmplare a capriciului orb al evoluției, totuși trebuie să dau uitării aceste întrebări tulburătoare, preocupându-mă în schimb cu problemele reale cum ar fi necesitatea de a trăi în mod responsabil în societate. Deși în meseria mea studiez creierul omului ca pe un mecanism al naturii, asemenea oricărui alt mecanism al naturii, trebuie totuși să cred că omul e înzestrat cu o valoare intrinsecă specială, ce o depășește pe cea a animalelor, și deși emoțiile mele îmi spun că asta s-ar putea să fie adevărat, nu mi se dau alte motive obiective în sprijinul acestor convingeri.

Maxima din versetul 10, una din cele mai binecunoscute în această carte, este folosită adesea de către credincioși pentru a-i încuraja pe frații lor de credință să se lanseze cu râvnă în lucrarea pentru Domnul și, negreșit, nu e un sfat rău. Dar luat în contextul său, pasajul ne spune că trebuie să gustăm absolut orice plăcere și delectare posibilă până mai este posibil, pentru că în mormântul unde ne ducem fără putință de revenire nu vom mai putea lucra, inventa, gândi sau cunoaște nici un lucru.

Sfatul dăruit în acest verset este excelent. Ceea ce e greșit este motivul! Și chiar și sfatul trebuie limitat neapărat la activități legitime, utile și edificatoare în ele însele.

Un alt lucru pe care l-a observat Predicatorul este că norocul și șansa joacă un rol major în viață. Nu câștigă cursa întotdeauna cel mai iute alergător. Nu ostașii cei mai viteji câștiga întotdeauna bătălia. Cei înțelepți nu au parte de cele mai alese bucate. Cei mai deștepți nu sunt totdeauna și cei mai bogați. Iar președinte nu ajunge totdeauna cel mai capabil. Ghinionul se ține scai de toți. Timpul și întâmplarea sunt factori ce joacă un rol important în succes și eșec. Când miliardarul J. Paul Getty a fost întrebat care este secretul succesului său, a răspuns: „Unii descoperă zăcăminte de țitei, alții nu.”

Și astfel nimeni nu știe când va veni năpasta. Ca peștele prins în mreajă și ca pasărea în laț, omul este copleșit de ghinion sau chiar de moarte. Niciodată nu știe pe care glonte e scris numele sau.

O altă durere a inimii în viață este faptul că înțelepciunea nu este întotdeauna apreciată la justa ei valoare. Să dăm un exemplu: Era o cetate mică cu câțiva locuitori, ceea ce însemna că nu se putea apăra cum trebuie. Un rege puternic a împresurat-o cu artilerie, pregătindu-se să-i surpe zidurile.

Când situația părea disperată, un om sărac, dar foarte înțelept a propus un plan prin care a putut fi salvată cetatea. O clipă omul s-a bucurat de faimă, fiind considerat erou, dar îndată după aceea a fost dai uitării.

Predicatorul s-a întristat la gândul că deși înțelepciunea este mai bună decât puterea, sfatul omului sărman a fost curând acoperit de dispreț. De îndată ce a trecut criza, pe nimeni n-a mai interesat ce a avut el de spus.

Parabola aceasta are un evident ton evanghelistic. Cetatea este ca sufletul unui om - mică și lipsită de apărare. Formidabilul rege este Satana, hotărât să invadeze și să nimicească (2 Corinteni 4:4; Efeseni 2:2). Izbăvitorul este Mântuitorul - sărac (2 Corinteni 8:9) și înțelept (1 Corinteni 1:24; Coloseni 2:3). Deși El a adus izbăvire, totuși ce puțin este apreciat și onorat El! Cei mai mulți oameni din lume trăiesc ca și când El nu și-ar fi dat viața, murind pe cruce. Ba chiar și creștinii sunt uneori nepăsători când vine vorba să-și aducă aminte de El în felul rânduit de El, la Cina Domnului.

Totuși în pofida ingratitudinii și indiferenței omului, rămâne valabil și astăzi faptul că cuvintele înțelepților, rostite în surdină, valorează mai mult decât toate strigătele unui domnitor puternic al nebunilor.

Înțelepciunea este superioară armelor și munițiilor. La 2 Samuel 20:14-22 citim despre o femeie înțeleaptă care a izbăvit cetatea Abel din Bel Maachah când loab a împresurat-o.

Dar un singur păcătos nehibzuit poate strica mult bine făcut de un înțelept, după cum vulpile mici strică viile.

Când musca e prinsă în untdelemnul negustorului și moare, untdelemnul capătă miros neplăcut. Și prin aceasta se construiește o analogie cu purtarea omului. Un om poate să-și clădească o bună reputație de om înțelept și onorabil, dar toate acestea și le poate ruina printr-un singur pas greșit. Oamenii își vor aminti de o mică indiscreție, uitând ani și ani de vrednice realizări. Oricine poate să-și strice reputația rostind doar trei cuvinte nepotrivite în public.

Mâna dreaptă este de obicei considerată mai plină de dexteritate, stânga fiind mai puțin îndemnatică. Un om înțelept știe care e calea dreaptă de a face un lucru. Neînțeleptul este însă un om stângaci, nepriceput.

Chiar și atunci când un nebun face un lucru simplu, cum ar fi să umble pe drum, trădează o lipsă de bun simț. El arată tuturor că este nebun, ceea ce poate însemna că îi face pe toți proști, ori că-și arată ignoranța prin tot ce face. Probabil că varianta din urmă este cea corectă.

Dacă un demnitar își iese din fire, mâniindu-se pe tine, cel mai bine este să nu pleci îmbufnat. Mai bine este să fii blând și smerit, ceea ce va avea darul de a-l îmbuna și a-l ajuta să-ți treacă cu vederea infracțiuni mai grave.

O altă inconsecvență care l-a deranjat pe Solomon în această lume atât de strâmbă în care trăim provenea din deciziile neînțelepte și nedreptățile emenate de la un dregător. Adesea sunt numiți în posturi importante persoane lipsite de calificările necesare, în timp ce oameni capabili își irosesc talentele în posturi mărunte.

Astfel servitorii adesea călăresc pe cai, în timp ce prinții trebuie să meargă pe jos. Atari inechități există în domeniul politic, în industrie, în serviciile militare și în viața religioasă.

Cine sapă groapa altuia ca să-i facă rău va fi victima propriei sale răutăți. Vorba proverbului: blestemele se întorc împotriva celui care le rostește. Oricine dăruie un zid de pietre, fie pentru ca să pătrundă ilegal pe proprietatea cuiva, fie pentru a muta hotarul se poate aștepta să fie mușcat de un șarpe sau să plătească pentru fapta sa necinstită în altă modalitate neplăcută.

Chiar activitățile legitime comportă anumite riscuri. Pietrarul de la cariera de piatră riscă să fie rănit de pietrele ce cad iar tăietorul de lemne riscă să fie rănit de sece. Este bine să se lucreze cu scule bine ascuțite. Altminteri, lucrarea va dura mai mult decât trebuie. Timpul cheltuit cu ascuțitul securii compensează timpul și efortul economisite prin faptul să se lucrează cu o sculă bună. Înțelepciunea ne învață că trebuie să ne folosim de orice mijloace de reducere a timpului și de ușurare a muncii. După cum redă acest verset Leupold: „Înțelepciunea pregătește calea succesului.”

La ce e bun împlânzitorul de șerpi dacă reptila înțeapă înainte ca el să-și rostească descântecele? Sau cum am spune noi (în lumea anglo-saxonă, n.tr.) ce rost are să încui grajdul, după ce a fost furat calul? Adesea lucrurile trebuie făcute la timp pentru ca să fie de folos și să-și atingă scopul.

Cuvintele gurii unui înțelept îi aducă stimă, deoarece sunt pline de har. Cuvintele unui nechibzuit se dovedesc a-i fi pierzarea. Poate că la început spune o mulțime de prostii nevinovate, dar pe parcurs se ambalează, devenind un nebun nepotolit.

Nebunul nu știe când să se oprească. Încontinuu toarnă vrute și nevrute. Vorbe cu nemiluita. El debitează volume, ca și când ar avea răspunsul la toate, de parcă ar ști totul. Nesfârșita lui trăncăneală are întotdeauna grijă să se refere și la ce va face el în viitor. Este ca bogatul nechibzuit care a spus: „Iată... ce voi face: îmi voi strica hambarele și - voi construi altele mai mari; acolo voi strânge toate recoltele și toate bunătățile mele. Și voi zice sufletului meu: «Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea și veselește-te! (Luca 12:18-19). Dar el nu știe ce se va întâmpla în viitor. Mai bine ar zice: „Dacă va voi Domnul, vom face cutare și cutare lucru” (Iacov 4:15).

El se istovește muncind în mod ineficient și neproductiv. Nu vede nici măcar lucrurile evidente și nu poate nimeri nici măcar un lucru ce iese ușor în evidență: o cetate. Poate am putea adăuga aici că nici atâta nu știe să intre înăuntru, adăpostindu-se de ploaie. Nepriceperea sa cu privire la chestiuni simple ca acestea face ca orice planuri de viitor ale acestui om să pară cu totul ridicole.

Vai de țara al cărei domnitor este lipsit de maturitate și ușor de impresionat ca un copil, ai cărei legislatori chefuiesc de dimineața, în loc să-și vadă de îndatoriri. Fericită este țara în care regele este un om de caracter și în care ceilalți dregători se poartă cu demnitate și stăpânire de sine, mâncând ca să prindă putere, iar nu pentru ca să se îmbete.

Persistența în lene și absența oricărei îngrijiri fac să se prăbușească o casă, fie că prin asta se înțelege un guvern sau viața unui om. Orice acoperiș va începe să aibă fisuri prin care pătrunde ploaia, dacă proprietarul nu îl întreține cum se cuvine.

Ora mesei este privită cu multă satisfacție de mulți. Vinul dă un plus de veselie vieții. Banii sunt soluția la orice problemă.

Să fi crezut oare Solomon că banii sunt cheia oricăror plăceri? Poate că nu a vrut să spună altceva decât că banii îl ajută pe om să cumpere tot ce-și dorește de mâncat și de băut. Sau poate că nu făcea altceva decât să citeze spusele dregătorilor beți din versetul 16 când aceștia au fost avertizați că excesele lor vor duce la dezastre (v. 18). Realitatea e însă că, așa cum a spus cineva, poți cumpăra orice cu bani, numai fericire nu și că prin ei poți ajunge oriunde, dar nu și în cer. Viața unui om nu constă din belșugul de lucruri pe care-l posedă.

Ai grijă să nu vorbești de rău pe rege sau pe subordonații bogați ai acestuia. Poate crezi că nimeni nu aude, dar până și zidurile au urechi și o pasăre nebănuitoare va duce mesajul la palatul regal. „Indiscrețiile prind aripi.”

Aici pâinea este un simbol al cerealelor din care e făcută. A arunca pâinea pe ape se referă probabil la practica de a semăna în zone inundate sau la comerțul pe mări. În orice caz, gândul care se desprinde de aici este că răspândirea pe scară largă a ceea ce este bun va avea drept urmare o bogată recoltă.

Versetul acesta este o referire valabilă la evanghelie. Poate că nu vedem imediat roadele, când împărțim cu alții pâinea vieții, dar în cele din urma secerișul nu se va lăsa așteptat.

A o împărți în șapte și chiar în opt sugerează două lucruri: o generozitate nețărnută sau o diversificare a întreprinderilor. Dacă e vorba de primul sens, atunci ideea subliniată este că trebuie să ne purtăm cu o bunătate fără prefăcătorie în orice situație, pentru că s-ar putea să vină vreo nenorocire sau vreun necaz, când acest lucru nu va mai putea fi făcut. Cei mai mulți oameni pun deoparte bani pentru zile negre. Dar versetul acesta ne îndeamnă să adoptăm un spirit de larghețe pe planul dărnicii, din pricina incertitudinilor vieții.

Sau înțelesul versetului ar putea fi următorul: Nu pune toate ouăle într-un singur coș. Investește în mai multe întreprinderi, pentru ca dacă una din ele va da faliment, să ai altele care să-ți aducă câștig. Asta se înțelege prin diversificare.

Versetul 3 continuă ideea din cel precedent, în special cu privire la relele care s-ar putea să vină pe neașteptate în această lume. Sugerează că există o anumită inevitabilitate și finalitate în legătură cu calamitățile acestei vieți. Cu aceeași certitudine cu care norii încărcăți de ploaie se varsă pe pământ, tot așa necazurile și încercările vor veni negreșit peste oameni. Și după ce un copac a fost doborât, nu mai poate fi ridicat, asemenea unui monarh căzut. Soarta-i este pecetluită.

O altă aplicație mai largă a versetului ne este redată de următoarele versuri:

Cum cade un pom, așa va sta, Cum trăiește un om, așa va muri, Cum moare un om, așa va fi. Toți anii veșniciei. - John Ray

Este posibil să fii excesiv de precaut. Dacă vei aștepta până când toate condițiile vor fi prielnice, nu vei mai realiza nimic. Căci întotdeauna va bate puțin vântul și vor fi nori pe cer. Dacă vei aștepta să nu adie deloc vântul, nu vei mai însămânța. Dacă vei zăbovi până nu va mai exista pericolul să ploaie, recoltele vor putrezi pe câmp și vor rămâne neculese. Omul care așteaptă certitudinea va aștepta la nesfârșit.

Întrucât nu cunoaștem decât în parte, va trebui să ne târâm înainte cum putem, beneficiind la maximum de cunoștințele de care dispunem. Nu înțelegem deplasările vântului, nici modul în care iau naștere oasele în pântecele unei mame însărcinate. După cum nu înțelegem tot ce face Dumnezeu sau de ce.

Întrucât nu cunoaștem acest lucru, cel mai înțelept este să umplem fiecare clipă din zi cu tot felul de munci productive. Căci nu avem de unde ști care activități vor propăși. Poate toate vor fi încununate cu succes.

În răspândirea Cuvântului lui Dumnezeu, succesul ne este garantat. Totuși este adevărat și aceea că unele metode sunt mai rodnice decât altele. Prin urmare, trebuie să fim neobosiți, întreprinzători, ingenioși și credincioși în slujirea creștină. Apoi și noi trebuie să semănăm în dimineața vieții și să nu cădem de oboseală înspre seară. Suntem chemați la slujire neobosită.

Prin lumină s-ar putea înțelege zilele luminoase ale tinereții. Ce minunat e să fii tânăr! Să fii sănătos și plin de viață! Dar indiferent câți ani de vigoare și prosperitate îi sunt dați unui om, el trebuie să nu piardă din vedere faptul că zilele întunericii vor veni negreșit. Durerile și neputințele bătrâneții sunt inevitabile. Searbădă și anevoioasă mai e această perioadă a vieții!

E greu de știut dacă versetul 9 este un sfat sincer, sau expresia cinică a unui bătrân deziluzionat. Fă ce-ți dorește inima și vezi cât mai mult. Dar nu uita că în cele din urmă Dumnezeu te va chema la judecată, adică la judecata bătrâneții, care i se părea lui Solomon ca o retribuție divină pentru păcatele comise în tinerețe.

Cât ești tânăr trăiește la maximum clipele de fericire și redu cât mai mult clipele de întristare și necaz. (Răul de aici se referă probabil la necazuri, nu la păcat.) Copilăria și tinerețea sunt o deșertăciune, deoarece trec atât de repede.

Nicăieri în literatură nu găsim o descriere mai plastică a bătrâneții decât în prima jumătate a capitolului 12. Sensul nu e la suprafață, ci trebuie căutat cu stăruință în adânc, deoarece se prezintă sub formă de alegorie. Dar în curând se conturează imaginea unui bătrân ce-și târăște anevoios picioarele, umblând ca un muzeu geriatrie ambulant, îndreptându-se încet dar sigur spre mormânt.

Tristul tablou al bătrâneții și senilității este un avertisment pentru tineri să-și aducă aminte de Creatorul lor în zilele tinereții lor. Observați că Solomon nu spune Domnul sau Mântuitorul sau Răscumpărătorul, ci Creatorul lor. Este singurul mod în care L-a putut cunoaște Solomon pe Dumnezeu din perspectiva sa de sub soare. Dar chiar și așa sfaturile sunt bune. Tinerii trebuie într-adevăr să-și aducă aminte de Creatorul lor înainte de a veni apusul vieții lor, când zilele vor fi grele și crude iar anii vor fi total lipsiți de plăcere și satisfacție. Aspirația oricărui tânăr trebuie să fie aidoma celei din rândurile următoare:

Doamne, în plinătatea puterilor mele,

Pentru Tine doresc să fiu tare;

Bucurându-mă de toate desfătărilor.

Spre Tine să se îndrepte totuși cântarea mea!

Pentru nimic inima nu mi-aș da-o lumii,

Spunând apoi că Te mai iubesc.

N-aș aștepta până m-ar lăsa puterile,

Ca abia atunci să-Ți dedic slujirea mea.

N-aș zbura pe aripi iuți, Treburile lumii să le înfăptuiesc.

N-aș trudi și asuda, Până pașii mi-ar slăbi și încetini.

O, nu, Ție nu Ți-aș rezerva dorințe-mi vlăguite.

Nu Ți-aș dărui ce-a mai rămas din vigoarea mea.

Nu, Doamne, nu aș aștepta până se stinge focul,

Și-n inimă cenușa ar sălăslui.

Alege-mă, Doamne, în floarea tinereții,

Când din plin de bucurii am parte!

Ca Ție, slava vieții mele de-nceput

Din toată inima să Ți-o dăruiesc!

- Thomas H. Gil

Bătrânețea este acel timp când luminile se domolesc, pe plan fizic și emotiv. Zilele sunt apăsătoare iar nopțile lungi. Posomorârea și deprimarea se cuibăresc în suflet. Chiar și în zilele de mai-nainte, mai cădea din când în când ploaia, adică veneau necazuri și descurajări. Dar apoi soarele minunat străbătea norii și spiritul își recăpăta sprinteneala. Acum se pare că zilele însorite au dispărut cu desăvârșire, și după fiecare ploaie, apar din nou la orizont alți nori, prevestind alte zile ploioase. Tinerețea este acel timp în care trebuie să ne amintim de Creatorul, pentru că atunci soarele, luna și stelele nu sunt întunecate, iar norii nu revin după ploaie.

Acum trupul bătrânului este prezentat alegoric ca o casă. Păzitorii casei sunt brațele și mâinile, ce odinioară erau puternice, dar acum sunt slăbănogite, pline de încrețituri și scârțâind din încheieturi, afectate de boala lui Parkinson.

Oamenii puternici sunt picioarele și coapsele, care nu mai sunt drepte și viguroase ca altă dată, ci încovoiate ca niște paranteze, cedând sub povara corpului.

Cei ce macină încetează, pentru că sunt puțini la număr. Cu alte cuvinte, dinții nu mai pot mesteca, pentru că cei de sus sunt prea puțini ca să mai facă contact cu cei de jos. Sau, cum s-ar exprima dentistul, nu se mai face ocluzia.

Cei ce se uită pe ferestre se întunecă. Ochii au început de mult să slăbească. Mai întâi au nevoie de bifocali, apoi de trifocali și apoi trebuie operați de cataractă. Acum mai pot vedea doar litere foarte mari, și chiar și pe acelea doar cu lupa!

Ușile ce dau la stradă sunt închise - evident, o referire la urechi. Totul trebuie repetat cu voce tare, de mai multe ori. Zgomotele puternice, cum ar fi râșnitul unei mori, sunt percepute foarte șters și neclar. Bătrânul suferă de insomnie. Se scoală devreme, odată cu păsările, când începe cocoșul să cânte. Glasul cântărețelor se aude înăbușit. Corzile vocale s-au deteriorat mult. Vocea este tremurând și nesigură iar cântatul este exclus definitiv.

Bătrânii suferă de acrofobie, adică se tem de înălțimi, fie că e vorba de scări, fie de priveliștile de pe clădiri înalte sau de zborul cu avionul. Și se sperie pe drum. Și-au pierdut încrederea în ei înșiși, se tem să se ducă singuri sau să iasă afară pe timp de noapte.

Se crede că prin migdalul care înflorește se înțelege părul alb, la început bogat, dar apoi tot mai rar.

Lăcusta poate fi privită în două feluri. Mai întâi, lăcusta este o povară, adică până și cele mai ușoare obiecte sunt prea grele ca să le mai poată purta un bătrân. Sau lăcusta este privită târându-se anevoios, o caricatură a bătrânului, încovoiat din spate, înaintând cu pași nesiguri și mișcări necoordonate.

Dorințele trec în sensul că apetitul natural scade sau încetează cu totul. Alimentele își pierd gustul și celelalte impulsuri de bază se sting încetul cu încetul. Vigoarea sexuală dispare și ea. Procesul degenerativ se instalează deoarece omul se duce spre casa lui durabilă a morții și a mormântului. În curând cortegiul funerar străbate sobru străzile.

Și astfel înțeleptul este sfătuit să-și aducă aminte de Creator înainte de a se rupe funia de argint, înainte de a se sparge vasul de aur sau a se face țăndări urciorul la fântână; înainte de a se strica roata de la fântână. Este destul de greu să găsim sensul corect la toate aceste alegorii.

Ruperea funiei de argint se referă probabil la secționarea aceluia, fir plătând al vieții, când duhul este eliberat din strânsoarea trupului. Se pare că așa l-a înțeles poeta nevăzătoare (și autoare a multor imnuri creștine clasice, n.tr.):

Într-o zi funia de argint se va rupe
Și eu nu voi mai cânta
Dar ce bucurie voi trăi când mă voi trezi în palatul Regelui!

- Fanny J. Crosby

S-a spus că vasul de aur reprezintă cutia craniană, spargerea sa fiind o imagine poetică a încetării activității intelectului în clipa morții.

Urciorul spart (găleata) și roata stricată ar putea constitui, luate împreună, o referire la circuitul sangvin, în contextul căderii presiunii sistolice și diastolice.

Apoi se instalează rigor mortis. Trupul începe să revină la țărână iar duhul se întoarce la Dumnezeu care l-a dat. Sau cel puțin așa i s-a părut lui Solomon. În cazul credinciosului, concluzia lui Solomon este corectă. Dar în cazul unui necredincios, duhul acestuia merge în Hades, urmând să aștepte acolo Judecata de la Marele Tron Alb. Apoi duhul va fi reunit cu trupul și întreaga persoană va fi aruncată în iazul de foc (Apocalipsa 20:12-14).

Și astfel Predicatorul ajunge înapoi în punctul din care a plecat - la principiul de bază potrivit căruia viața sub soare este deșertăciune, lipsă de sens, inutilitate și un mare gol. Pateticul său refren ne amintește de fetița care s-a dus la târg și a stat prea mult.

Doream ca muzica să nu-nceteze niciodată - Am stat oare, prea mult la târg?

Doream ca paiața să fie mereu inteligentă - Am stat oare prea mult la târg?

Mi-am cumpărat bentițe albastre să-mi prind părul, Dar, nimănui nu i-a păsat.

Călușeii și-au încetinit mersul - Am stat oare prea mult la târg?

Am vrut să locuiesc într-un oraș-carnaval, cu râsete și dragoste peste tot.

Mi-am dorit ca prietenii mei să fie glumeți și inteligenți.

Aș fi vrut să-i pese cuiva.

Mi-am găsit aceste bentițe lucitoare și noi, Dar acum nu mai sunt albastre.

Călușeii încep să mă ironizeze - Am stat oare, prea mult la târg?

N-am pe nimeni de câștigat și nimeni care să se împrietenească cu mine -Am stat oare, prea mult la târg?

- Bilfy Bames

Ajungând la ultima referire pe care o face Solomon la deșertăciunea vieții sub soare, mi-am adus aminte de o povestire relatată de E. Stanley Jones. La bordul unui vapor a văzut un cuplu corpolent. Și soțul, și soția aveau fețe bovine și trăiau doar pentru mâncare, de la o masă la alta. Se pensionaseră în condiții de belșug, și totuși într-o cumplită sărăcie! Erau nemulțumiți de chelneri că nu le ofereau servicii speciale cum și-ar fi dorit ei. Păreau că le era teamă că vor muri de foame între mese. Apetitul lor fizic părea singurul lucru ce conta pentru ei. Nu i-am văzut niciodată citind o carte sau un ziar. Stăteau și se uitau unul la altul, așteptând să li se dea următoarea masă. Într-o seară, i-am văzut stând astfel și privind în gol, când o idee strălucită îi trecu prin mintea încețoșată a bărbatului. S-a dus ia șemineu și a ridicat vasele; s-a uitat în ele și apoi s-a întors spre soție, anunțând: „Sunt goale!” Mai să mă pufnească râsul! Avea dreptate; „Sunt goale!” Dar nu numai vasele, ci sufletele și creierii amândurora erau goale. Aveau mult în pungă, dar nimic în persoana lor; și asta era pedeapsa lor. Aveau siguranța împreună cu plictisul - nici o aventură. Își lărgeau curelele și-și îngustau orizontul.

Pe lângă faptul că a fost el însuși înțelept, Predicatorul a împărtășit și altora din cunoștința sa. A căutat să transmită înțelepciunea sa sub forma proverbelor, după ce le-a cântărit cu atenție să fie exacte.

Și-a ales cuvintele cu multa grijă, încercând să combine ceea ce era mângâietor, plăcut și adevărat. A fost aidoma gătirii unei mese bogate, pe care a servit-o după aceea, cu câteva frunzițe de pătrunjel.

Învățăturile celor înțelepți sunt ca niște instrumente ascuțite și înțepătoare, simple, directe și convingătoare. Iar culegerea de zicători de la unicul Păstor sunt ca niște cuie bătute bine sau piloni cu care este prins cortul să nu fie luat de vânt. Ele asigură tărie, fiind în același timp cuie de care să-ți atârni gândurile.

Cele mai multe versiuni ale Bibliei redau termenul „păstor” cu inițială majusculă, indicând faptul că traducătorii l-au considerat o referire la Dumnezeu. Dar nu trebuie să uităm că în gândirea orientală regele este considerat un păstor. Homer a spus: „Toți regii sunt păstori de oameni.” Prin urmare, Regele Solomon s-a referit probabil la el însuși ca unic păstor. Această interpretare se potrivește mai bine cu contextul.

Nu se sugerează deloc că Solomon și-ar fi epuizat tema. Dimpotrivă, ar mai fi putut scrie mult și bine, dar își previne cititorii că ar fi ajuns la aceeași concluzie. Dacă ai voi să faci o mulțime de cărți, să știi că n-ai mai isprăvi - cu alte cuvinte, n-ai termina nicicând de publicat cărți și te-ai istovi cumplit să te silești să le citești pe toate. Dar la ce ți-ar folosi? Nu ți-ar descoperi altceva decât deșertăciunea vieții.

Concluzia lui finală i-ar putea lăsa pe cititori cu impresia că în sfârșit s-a ridicat deasupra soarelui. El spune: „Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui, deoarece în asta constă întreaga datorie a oricărui om.” Dar să nu scăpăm din vedere că frica de Dumnezeu de aici nu este totuna cu credința mântuitoare. Este groaza înrobitoare a creaturii în fața Creatorului său. Iar poruncile nu înseamnă neapărat legea lui Dumnezeu așa cum este aceasta revelată în VT. Mai degrabă, ar putea însemna orice porunci pe care Dumnezeu le-a imprimat instinctiv în inimile oamenilor.

Cu alte cuvinte, nu se cade să atribuim un grad înalt de pricepere spirituală cuvintelor lui Solomon. S-ar putea ca ele să nu fie altceva decât concluzia pe care ar trage-o o persoană înțeleaptă pe baza intuiției naturale și în urma experienței practice.

Aceasta este datoria oricărui om - nu doar întreaga datorie, ci și elementele de bază care pot să-i dăruiască o viață deplină și fericită.

Motivul invocat aici pentru a te teme de Dumnezeu este certitudinea că va veni judecata. Noi credincioșii avem motive să-l fim recunoscători Mântuitorului o veșnicie întreagă că ne-a izbăvit de acest gen de frică.

„În dragoste nu este frică. Ci dragostea perfectă alungă frica, pentru că frica presupune chin. Dar cine se teme nu a fost desăvârșit în dragoste” (1 Ioan 4:18).

Noi nu ne putem încredere în El și nu ascultăm de El dintr-un sentiment de frică. Prin lucrarea Sa isprăvită de la Calvar, avem asigurarea că nu vom veni niciodată la judecată, ci am trecut din moarte la viață (Ioan 5:24).

Acum putem zice și noi:

Nu e nici o condamnare,

Pentru mine nu mai e iad,

Chinul și focul

Ochii mei nu le vor vedea nicicând:

Pentru mine nu mai e nici o sentință.

Pentru mine nici un bold

Pentru că Domnul care mă iubește

Mă vă ocroti cu aripa Sa.

- Paul Cerhard

clickbible.org